

**STAV MALÉHO A STREDNÉHO
PODNIKANIA**

2002

**STAV MALÉHO
A STREDNÉHO
PODNIKANIA**

2002

Túto brožúru vydala:

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

Do tlače pripravilo EIC

© NARMSP, Bratislava, 2003

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto brožúry nesmie byť reprodukováná, uchovaná v rešeršnom systéme alebo prenášaná hocijakým spôsobom, vrátane elektronického, mechanického, fotografického alebo iného záznamu alebo hocijakým systémom na ukladanie a vyhľadávanie informácií, bez predchádzajúcej dohody a písomného povolenia autora.

Neprešlo jazykovou úpravou

ISBN 80-88957-27-3

Obsah

1. Úvod	5
2. Vývoj podnikateľského prostredia pre rozvoj MSP v roku 2002	6
3. Vývoj a stav MSP v roku 2002	9
3.1 Fyzické osoby	9
3.2 Právnické osoby	10
3.3 Podiel MSP na zamestnanosti	10
3.4 Podiel MSP na produkcii vybraných odvetví	11
3.5 Podiel MSP na exporte a importe	13
3.6 Dynamika vývoja MSP	14
3.7 Regionálne hľadisko	15
3.8 Vybavenie MSP a domácností informačnými technológiami	15
3.9 Pripravenosť MPS na vstup do EÚ	17
3.10 Inovačné aktivity	17
3.11 Postavenie MSP v ekonomike Slovenska - zhrnutie	18
4. Štátna podpora MSP	20
4.1 Ministerstvo hospodárstva SR	20
4.2 Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania	21
4.3 Ministerstvo financií SR	22
4.4 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	22
4.5 Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR	24
4.6 Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	24
4.7 Ministerstvo pôdohospodárstva SR	24
4.8 Bankové inštitúcie a fondy	25
4.8.1 Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.	25
4.8.2 Fond na podporu zahraničného obchodu	30
4.8.3 Nadácia INTEGRA	30
5. Vyhodnotenie podporných podprogramov financovaných len zo štátneho rozpočtu, realizovaných NARMSP	31
5.1 Program KVALITA	31
5.2 Transfer technológií	31
5.3 Program poradenstva pre MSP	32
5.4 Program vzdelávania pre MSP	32
5.5 Program poradenstva a vzdelávania pre vybrané skupiny záujemcov o podnikanie	32
5.6 Subkontrakčná burza Slovenska	35
6. Vyhodnotenie podporných podprogramov financovaných zo zdrojov štátneho rozpočtu a PHARE, realizovaných NARMSP	37
6.1 CEPAC Slovensko	37
6.2 Podnikateľské inkubátory	37
6.3 Centrá prvého kontaktu	38

6.4	Podporný úverový program.....	38
6.5	Mikropôžičkový program	42
6.6	Spoločnosť zárodkového kapitálu (Seed Capital Company).....	44
6.7	Euro Info Centrum.....	46
7.	NARMSP - implementačná agentúra programov PHARE	47
7.1	NARMSP ako implementačná agentúra programu PHARE	47
7.2	Spin-off.....	48
7.3	Grantové schémy z programu PHARE.....	49
8.	Podpora z iných zdrojov	50
8.1	Program TRANSFORM.....	50
8.2	Program SIMEST	50
8.3	Zahraničné úverové linky EIB a JBIC	50
9.	Návrh opatrení na rozvoj MSP v roku 2004.....	52
9.1	V oblasti prístupu ku kapitálu a podporných programov	52
9.2	V oblasti legislatívnych a administratívnych bariér	52
10.	Záver	54
	Prílohy	57

1. Úvod

Rozvoj malého a stredného podnikania (MSP) je dôležitým faktorom ekonomického rozvoja, pretože dnes tvorí podobne ako vo všetkých vyspelých krajinách najrozsiahlejšiu časť nášho hospodárstva. Podpísanie prístupovej zmluvy s EÚ otvára záverečnú etapu prípravy na vstup do EÚ. Tomuto je potrebné prispôbiť aj politiku podpory MSP v najbližšom období a smerovať ju do oblastí, ktoré priblížia naše podnikateľské prostredie čo najviac k podnikateľskému prostrediu v EÚ a čo najlepšie pripraví naše MSP na vstup do nového konkurenčného prostredia.

Podiel malých a stredných podnikov v slovenskej ekonomike je v súčasnosti porovnateľný s vyspelými krajinami, nakoľko z celkového počtu všetkých podnikov v SR 99% tvoria malé a stredné podniky. V roku 2002 došlo k ďalšiemu rastu zamestnanosti v tejto oblasti a tieto podniky (vrátane živnostníkov) zamestnávali v roku 2002 62% z celkového priemerného počtu pracujúcich v SR. V roku 2002 je možné pozorovať aj pokračovanie v postupnom zlepšovaní dynamiky rastu MSP, čo podstatne ovplyvnilo aj zníženie daňového zaťaženia podnikateľov.

Predkladaná publikácia obsahuje v prvých častiach stručné zhodnotenie regulačného prostredia a analýzu stavu a rozvoja MSP v časovom horizonte. Ďalšie časti sú venované vyhodnoteniu nástrojov podpory MSP z jednotlivých zdrojov. Záverečná kapitola obsahuje návrh opatrení na rozvoj MSP v najbližšom období. Prílohou časť tvoria doplnujúce informácie a diagramy, na ktoré sa v jednotlivých častiach odvoláva text publikácie.

Číselné údaje v kapitole 3 sú prevzaté z podkladov Štatistického úradu SR a Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP).

V súlade s metodikou používanou v EÚ sa publikácia nezaobrá podnikaním v poľnohospodárskej prvovýrobe, lesníctve a rybárstve.

Publikácia bude použitá ako údajová báza pre informovanie inštitúcií Európskej únie, OECD a EK OSN pri koncipovaní porovnávacích analýz a rôznych štúdií.

2. Vývoj podnikateľského prostredia pre rozvoj MSP v roku 2002

Vláda a Národná rada SR v roku 2002 pokračovali v prijímaní pozitívnych opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia, ktoré sledovali dynamiku nastúpenú v roku 1998. Rozhodujúce kroky boli vykonané pri makroekonomickej stabilizácii a postupným zjednodušovaním legislatívneho rámca.

Kľúčovým faktorom skvalitňovania podnikateľského prostredia v tranzitívnych ekonomikách je prílev priamych zahraničných investícií (PZI), nakoľko rozdiel v ich výške v prípade viacerých krajín sa stáva dôležitým indikátorom konkurencieschopnosti a transparentnosti jednotlivých ekonomík. Ich pozitívny vplyv nespočíva len v dovoze zariadení a nových technológií, ale aj v uplatňovaní štandardnej podnikateľskej etiky a nových manažérskych metód. Prostredníctvom väzieb s lokálnymi subdodávateľmi zároveň zvyšujú exportnú schopnosť domácej ekonomiky. Na druhej strane, PZI môžu na trhu spôsobiť značný zánik domácich firiem, ktorým nízka produktivita plynúca z nedostatku finančného a kvalifikovaného ľudského kapitálu neumožní adaptáciu na nové konkurenčné podmienky, čo negatívne ovplyvní aj trh práce.

Dôležitú úlohu v zlepšovaní podnikateľského prostredia zohralo odstraňovanie administratívnych bariér (napr. zjednodušenie systému odvodových platieb, zefektívnenie doby registrácie firmy, zmeny v obchodnom registri dostupnom na internete), pozitívne zmeny zákona o daniach z príjmov v prípade právnických osôb (zníženie sadzby dane na 25 %, zrušenie limitu pohonných hmôt zahrňovaných do nákladov atď.). V tomto smere obsahuje zákon viacero pozitívnych zmien, ktoré sa uplatňujú od 1. 1. 2003, pričom predpoklad daňovej reformy pre roky 2004 - 2006 počíta s novou štruktúrou daňového systému.

Významné zmeny priniesol aj nový zákon o účtovníctve a postupy účtovania pre podnikateľov, ktorého hlavným zámerom bolo predovšetkým priblíženie slovenskej účtovnej legislatívy štandardom pre medzinárodné vykazovanie (tzv. IFRS) a smerniciam EÚ. K najvýznamnejším zmenám patria nové pravidlá účtovania o odloženej dani, oceňovanie dlhodobého hmotného majetku, zmeny vo vlastnom imaní a účtovanie nerealizovaných kurzových rozdielov, možnosť zmeniť interval finančného vykazovania na iný ako predstavuje kalendárny rok. Takisto z legislatívy bolo odstránené dlho kritizované ustanovenie o možnosti odpočtu DPH na vstupe až po zaplatení.

Dôležitým medzníkom v regulácii podnikateľského prostredia v roku 2002 bola novela Obchodného zákonníka, ktorá aj v súlade so smernicami EÚ zaviedla do slovenského právneho poriadku štandardné prvky riadenia podnikov napr. špecifikáciu a posilnenie základných práv kvalifikovanej menšiny akcionárov, povinnosť náležitej starostlivosti členov štatutárneho orgánu, ustanovenie zbierky listín, v prípade spoločností s ručením obmedzeným najmä obmedzenie počtu tzv. jednoosobových spoločností.

V oblasti legislatívneho rámca upravujúceho podmienky podnikania teda došlo v roku 2002 k početným a významným zmenám. Dynamika a komplexnosť týchto zmien však mohla byť ešte lepšie koordinovaná so zástupcami MSP, ktorí príliš časté a hlavne parciálne zmeny kritizujú vzhľadom na ich celkovú neprehľadnosť a zložitosť.

V uplynulom v roku bolo celkom prijatých 275 legislatívnych úprav dotýkajúcich sa priamo i nepriamo podnikateľského prostredia. Z historického pohľadu to bol najväčší počet, no napriek tomu tieto zmeny neprinesli očakávané zlepšenie niektorých jeho oblastí. Naďalej trvajú problémy, ktoré viac či menej brzdia dynamickejší rozvoj MSP. Medzi ne patria najmä:

1. Vysoká administratívna náročnosť pre MSP (nejednotnosť rôznych formulárov pre rôzne inštitúcie ale približne rovnaký účel, platenie do rôznych fondov namiesto do jedného centra a pod.).
2. Diskriminačná daň z príjmu fyzických osôb, ktoré predstavujú až 84% MSP (progresívna daň z príjmu), oproti právnickým osobám (daň z príjmu právnických osôb). Okrem toho sú MSP diskriminované aj v mnohých prípadoch v porovnaní so zahraničným podnikateľom pri uplatňovaní podpory zahraničným investíciám (daňové prázdničky a pod.).
3. Vysoké odvodové zaťaženie, ktoré sa vzhľadom na vysokú náročnosť na pracovnú silu a teda aj mzdu prejavuje okrem daňového zaťaženia aj vo vysokej úrovni odvodov. V prípade MSP existuje v rámci nákladovej štruktúry vyšší podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch ako u veľkých podnikov. Tým sa negatívne zvyrazňuje aj vysoký daňový klin (t.j. rozdiel medzi celkovými nákladmi práce vynaloženými zamestnávateľom na jedného pracovníka mesačne a čistým mesačným príjmom zamestnanca), ktorý na Slovensku predstavuje viac ako 50%.
4. Zložitá, neprehľadná a často sa meniaci legislatíva, ktorá prehĺbuje štandardnú nevýhodu MSP - vysokú administratívnu zaťaženosť. Zvlášť sa to prejavuje u mikropodnikov a živnostníkov, kde predstavuje jednu zo základných bariér začatia podnikania.
5. Právna neistota a problematická vymožitelnosť práva, najmä ak je spojená s vysokou mierou korupcie a na Slovensku uplatňovaným precedensom rozdielného prístupu či právneho výkladu v závislosti od veľkosti prípadu.
6. Nedostatok finančných prostriedkov na začatie podnikania a s tým spojená nedostatočná podpora štátu pre začínajúcich podnikateľov, nerozvinutý trh rizikového kapitálu, obmedzená schopnosť ručenia.
7. Nefunkčný kapitálový trh, ktorý veľmi negatívne vplyva na rozvoj podnikania, keďže kapitálové financovanie je jedným z jeho tradičných nástrojov. V prípade nefunkčného kapitálového trhu, vzhľadom na spomínaný obmedzený prístup MSP k zdrojom, sú MSP odkázané výlučne na financovanie svojho rozvoja z kumulovaných vlastných zdrojov. Táto možnosť je však v našich podmienkach obmedzená vzhľadom na už uvádzané vysoké odvodové a daňové zaťaženie. Navyše, nefunkč-

ný kapitálový trh negatívne ovplyvňuje aj uplatnenie zvlášť účinného nástroja rozvoja MSP - rizikový kapitál.

8. Systém a rámec podpory MSP je v súčasnosti značne fragmentovaný (podporu MSP poskytujú okrem MH SR aj ďalšie rezorty s programami na podporu MSP) a rozdrobený na veľký počet malých programov. Jednotlivé rezorty nedostatočne koordinujú svoju činnosť, čo sa prejavuje zamieňaním resp. stotožňovaním politiky podpory MSP s regionálnym rozvojom, politikou rozvoja vidieka, stratégiou trhu práce a pod. Nedostatočne sú koordinované aj aktivity jednotlivých podporných inštitúcií, čo vyvoláva dojem neefektívnosti a netransparentnosti využitia verejných prostriedkov na podporu MSP a spôsobuje aj informačný šum medzi príjemcami podpory - podnikateľmi.

V roku 2002 sa v SR na základe vyhlášky Štatistického úradu SR uskutočnil dlho očakávaný cenzus malých a stredných podnikov, ktorého konečné výsledky budú známe až v 3. štvrtroku 2003. Predbežné výsledky však potvrdili určitú stabilizáciu malých a stredných podnikov, ale aj pretrvávanie výrazných regionálnych rozdielov v aktivitách MSP. Výsledkom cenzu bolo aj spresnenie počtu podnikateľských subjektov tým, že z evidencie boli vyradené nefungujúce podniky resp. živnosti. Bližšie informácie sú v prílohe.

Stav podnikateľského prostredia a sektora MSP v roku 2002 potvrdzuje, že postupné a najmä synchronizované skvalitňovanie legislatívy a administratívnych štruktúr v záujme odstraňovania netrhových bariér a posilnenia konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov je naďalej jedným zo základných predpokladov zvyšovania výkonnosti hospodárstva SR.

3. Vývoj a stav MSP v roku 2002

Podnikateľské prostredie a zmeny podmienok podnikania, či už ekonomické, legislatívne alebo administratívne, sa výrazne prejavujú aj v kvantitatívnych parametroch podnikajúcich subjektov. Z nich možno usudzovať prevládajúce trendy a sú indikátorom potreby zmien pre zabezpečenie želaného rastu.

Na základe zákona NR SR č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci sú malé a stredné podniky definované v súlade so štandardom Európskej únie a podniky sa kategorizujú na malé s 0 - 49, stredné s 50 - 249 a veľké s 250 a viac zamestnancami. Okrem toho pre kategorizáciu platia ďalšie kritériá podľa výšky obratu a bilančnej uzávierky. V tomto hodnotení veľkosť podniku je jediným kritériom na začlenenie do MSP. Táto kategorizácia umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii. Údaje za štáty EÚ boli získané z publikácie The European Observatory for SMEs - Highlights from the 2002 Survey.

Hodnotenie stavu malých a stredných podnikateľov v tejto kapitole vychádza zo spracovania údajov z registra a publikovaných údajov ŠÚ SR. V roku 2002 bol register aktualizovaný na základe cenzu MSP. Preto niektoré zmeny voči predchádzajúcemu roku môžu byť spôsobené spoľahlivejšími údajmi roku 2002. Analýza exportu malých a stredných podnikov bola spracovaná na základe údajov MH SR.

Grafické údaje sú uvedené v prílohe.

3.1 Fyzické osoby

Štatistický úrad SR ku koncu roku 2002 registroval 298 776 fyzických osôb - podnikateľov, čo je pokles o 4,7 tis. (1,6%) oproti roku 2001. V tom bolo 274 630 živnostníkov, 12 379 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 11 767 samostatne hospodáriacich roľníkov (grafy č. 1, 2). Najviac živnostníkov podnikalo v obchode (97 907), priemyselnej výrobe (48 471), stavebníctve (41 775), nehnuteľnostiach, prenajímaní a obchodných službách (37 329). V porovnaní so stavom ku koncu decembra 2001 sa celkový počet fyzických osôb znížil o 1,6%, pri poklese počtu živnostníkov o 1,8 %. Zvýšil sa počet podnikajúcich v slobodných povolaniach o 1,6% a samostatne hospodáriacich roľníkov o 0,4 %.

V roku 2002 začalo podnikateľskú činnosť 37 699 osôb (o 4 112 viac ako v roku 2001). Podnikateľskú činnosť ukončilo 17 422 osôb (o 6 996 menej ako v roku 2001). Najväčší pohyb bol v odvetviach obchod, stavebníctvo, priemyselná výroba, nehnuteľnosti a prenajímanie a pôdohospodárstvo.

V odvetvovej štruktúre živnostníkov nedošlo k výrazným zmenám (graf č. 3). Bol zaznamenaný pokles o 2,4 bodu vo vnútornom obchode a o 0,1 bodu v odvetví priemyselnej výroby a nárast o 1 bod v sektore stavebníctva. Najvýznamnejšie sektory sú vnútorný obchod s 97 907, priemyselná výroba s 48 471 a stavebníctvo s 41 775 živnostníkmi (graf č. 4).

Rozdelenie živnostníkov podľa krajov je v grafe č. 18. Najviac živnostníkov podniká v okresoch Žilina (11 113), Bratislava V (9 994), Bratislava II (8 337),

Prešov (7 729) a Bratislava IV (7 235). Najmenšie počty živnostníkov sú v okresoch Medzilaborce (399), Sobrance (558) a Poltár (617).

3.2 Právnické osoby

V registri organizácií Štatistického úradu SR bolo ku koncu decembra 2002 evidovaných 93 451 právnických osôb, v tom 59 520 podnikov a 33 931 neziskových inštitúcií. V medziročnom porovnaní sa zvýšil celkový počet právnických osôb o 0,4 %, pri raste počtu neziskových inštitúcií o 12,3 % a poklese počtu podnikov o 5,3 %.

Rozhodujúcu časť z celkového počtu ziskových organizácií tvorili malé podniky 94,4 % (z toho mikropodniky s počtom 0 - 9 zamestnancov 80,4 %). Stredné podniky tvorili 4,7 % a veľké podniky 1,0 %. Počet malých podnikov poklesol o 3 290, počet stredných poklesol o 57 a počet veľkých sa nezmenil.

Malých súkromných podnikov do 49 zamestnancov bolo 56 162. Stredných súkromných podnikov s počtom zamestnancov od 50 do 249 bolo 2 768. Vývoj počtu malých a stredných podnikov je v grafe č. 5. Zmeny v jednotlivých veľkostných skupinách v rokoch 1997 - 2002 sú uvedené v grafe č. 6. Za posledný rok vidieť pokles u mikropodnikov (0 - 9) o 0,5 bodu, nárast podielu malých podnikov (10 - 49) o 1,3 bodu a nárast podielu stredných podnikov o 0,2 bodu a nárast podielu veľkých podnikov o 0,1 bodu.

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je celkovo 20 455 000 podnikov, z ktorých viac ako 19 miliónov (93 %) sú mikropodniky (0 - 9) a 1,2 miliónov (6 %) malé podniky (10 - 49). Temer štvrtina MSP sú živnostníci, najmä v mikropodnikoch. Stredných podnikov (50 - 249) je iba 170 000, t.j. 1 % a veľkých podnikov je 40 000, t.j. 0,2 %. Ženy tvoria 22 % všetkých podnikateľov.

Odvetvová štruktúra je uvedená v grafe č. 7. Najviac malých a stredných podnikov pracovalo v oblasti obchodu 23 405, obchodných služieb a peňažníctva 12 900, priemyselnej výroby 8 633 a stavebníctva 4 591. Regionálna štruktúra je uvedená v grafe č. 18 s výrazným maximom v kraji Bratislava.

3.3 Podiel MSP na zamestnanosti

Na trhu práce už druhý rok po sebe rástla zamestnanosť. V priemere za rok 2002 sa počet pracujúcich osôb oproti roku 2001 zvýšil o 0,2 % na 2 127 tisíc osôb. Vzrástol počet podnikateľov bez zamestnancov na 129,4 tis. (o 8,8 %). Prakticky nezmenený zostal počet zamestnancov 1 940,9 (pokles o 0,1 %). Znížil sa počet podnikateľov so zamestnancami na 54,8 tis. (o 8 %) a počet vypomáhajúcich členov domácnosti na 2 tis. (o 25,9 %).

K priaznivému obratu v zamestnanosti došlo v pôdohospodárstve, kde po desaťročnom poklese vzrástla zamestnanosť o 0,7 %. Rastový trend bol zaznamenaný taktiež v stavebníctve (o 1,6 %), peňažníctve a poisťovníctve (o 1,8 %), obchode (o 1,2 %), nehnuteľnostiach a prenajímaní (o 0,6 %) a po 0,2 % v priemysle, verejnej správe a obrane. Pokles pretrváva v odvetviach doprava, pošta a telekomunikácie (o 1,2 %), školstvo (0,3 %), hotely a reštaurácie (o 2,1 %) a v ostatných verejných

službách (o 3,6%). V zdravotníctve a sociálnej starostlivosti zostal počet zamestnancov takmer nezmenený.

Počet nezamestnaných sa v roku 2002 medziročne znížil na 486,9 tis. osôb (o 4,2%), čo je po piatich rokoch prvý pokles tohto ukazovateľa. Po minuloročnom poklese dynamiky prírastku nezamestnaných v porovnaní s rokom 2000 klesla priemerná nezamestnanosť z 19,2% v roku 2001 na 18,5 %.

Vzrástol počet nezamestnaných s posledným zamestnaním v odvetviach ostatné verejné, sociálne a osobné služby (o 8,9 tis.) a verejná správa, čo však prevýšil prírastok zamestnanosti v priemysle (11 tis.), stavebníctve (o 7,7 tis.) a obchode (o 5,6 tis.). Podiel MSP na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach je v grafe č. 8.

V rámci kategórie živnostníkov bolo zamestnaných odhadom 510 tisíc pracovníkov (25,4%), v malých podnikoch 373,4 tisíc pracovníkov (18,6%) a v stredných podnikoch 362 tisíc pracovníkov (18,0%). Zamestnanosť podľa veľkostných kategórií podnikov a jej vývoj v posledných 6 rokoch je uvedená v grafe č. 9.

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je nasledovný podiel podnikov na zamestnanosti: mikropodniky 34%, malé podniky 19% a stredné podniky 13% (MSP celkove 66%) a veľké podniky 34 %.

V kategórii malých podnikov stúpila zamestnanosť medziročne o 5,2%, u stredných podnikov o 1,9% a celkove za MSP vrátane živnostníkov stúpila zamestnanosť o 4,96 %. Úloha, ktorú hrá MSP v zamestnanosti, je zrejmá z grafu č. 10. MSP (so živnostníkmi) poskytovali v roku 1997 zamestnanie 59,4% zamestnaného obyvateľstva, čo v roku 1998 pokleslo na 57,1 %, v roku 1999 na 56 % a v roku 2000 stúplo na 57,7% a v roku 2001 na 59,1 % a v roku 2002 na 62 %.

Podiel krajov na celkovom počte zamestnancov je v grafe č. 11.

3.4 Podiel MSP na produkcii vybraných odvetví

V roku 2002 sa vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 1 073,6 mld.Sk. V porovnaní s rokom 2001 sa zvýšil o 4,4% (v bežných cenách o 8,5%). Tempo rastu bolo o 1,1 p.b. rýchlejšie ako v roku 2001. Z vytvoreného hrubého domáceho produktu tvorila pridaná hodnota 966,8 mld.Sk. Jej objem sa medziročne zvýšil o 4,3%. Z celkového hrubého domáceho produktu vytvoril podľa odhadu súkromný sektor 88,9 %.

V priemysle sa vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 278,1 mld.Sk, čo je o 4 % viac ako v roku 2001. Vzrástla pridaná hodnota vo výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody (o 33,4%) a v priemyselnej výrobe (o 2,6%), znížila sa v ťažbe nerastných surovín (o 13,9%).

Priemyselné subjekty realizovali tržby za vlastné výkony a tovar v objeme 1 150 mld.Sk pri medziročnom prírastku 4%, z toho v priemyselnej výrobe vzrástli o 4,4%, a vo výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody o 2,5 %. V ťažbe nerastných surovín tržby klesli o 9 %. V štruktúre tržieb za priemysel spolu viac ako polovicu tvorili tržby vo výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody (16,5%), výrobe kovov a kovových

výrobkov (13,9%), výrobe potravín, nápojov a spracovaní tabaku (10,7%) a výrobe dopravných prostriedkov (11,8%). Podiel ďalších odvetví bol v intervale od 0,3% do 7,8%.

Rozhodujúci objem tržieb zabezpečili veľké podniky 66,6%. Stredné podniky sa podieľali 15,2%, malé podniky 8,2% a živnostníci 9,9%. Najrýchlejšie rástli tržby stredných podnikov o 7,5%. Tržby veľkých podnikov sa zvýšili o 4,4% a živnostníkov o 1,9%. Tržby malých podnikov nedosiahli úroveň roka 2001 o 3%.

Stavebná produkcia druhý rok po sebe medziročne rástla. V porovnaní s rokom 2001 sa zvýšila o 4,1%. Vyšší objem stavebnej produkcie sa dosiahol pri raste produktivity práce o 2,5% a vyššom počte zamestnancov v stavebných podnikoch o 1,6%.

Z celkovej produkcie stavebných subjektov realizovali živnostníci 29,7%, malé podniky 27,7%, stredné 24,5% a veľké podniky 18,1%. Medziročný vývoj stavebnej produkcie súvisel hlavne s rastom u živnostníkov (o 11,5%) a v stredných podnikoch (o 9,5%). Vyššia bola aj produkcia v malých podnikoch o 6,7%. Produkcia veľkých stavebných podnikov klesla o 13,8% (z toho v podnikoch s 500 a viac zamestnancami o 23,7%).

V predaji a údržbe motorových vozidiel sa realizovali tržby za vlastné výkony a tovar v objeme 122,2 mld. Sk, z toho viac ako tri štvrtiny v predaji motorových vozidiel (46%) a v maloobchodnom predaji pohonných látok (32,9%). V porovnaní s rokom 2001 bol objem tržieb vyšší o 9,9%. Najvýraznejší prírastok bol v údržbe motorových vozidiel 22,5%. V maloobchodnom predaji pohonných látok sa zvýšili tržby o 10,4%, v predaji súčiastok motorových vozidiel o 5,9% a v predaji motorových vozidiel o 4,2%.

Vo veľkoobchode sa dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar v objeme 590,8 mld. Sk. V ich štruktúre takmer polovicu tvorili tržby v sprostredkovaní veľkoobchodu (29,2%) a v ostatnom veľkoobchode (19,9%). Najnižší bol podiel veľkoobchodu s poľnohospodárskymi surovinami (3%) a so strojmi (7,8%). Z celkových tržieb za vlastné výkony a tovar realizovali malé podniky 52,4%. Podiel živnostníkov dosiahol 20,9%, stredných podnikov 18,9% a veľkých podnikov 7,8%. Medziročný pokles tržieb ovplyvnili nižšie tržby živnostníkov (o 18,5%) a v stredných podnikoch (o 13,8%). Vyššie ako v roku 2001 boli tržby vo veľkých podnikoch (o 12,5%) a v malých podnikoch (o 4,8%).

V maloobchode sa realizovali tržby za vlastné výkony a tovar v objeme 328 mld. Sk, z toho podstatná časť 55,5% v nešpecializovanom maloobchode (hypermarkety a supermarkety). Ostatný špecializovaný maloobchod mimo predajní 8%, s farmaceutickým a kozmetickým tovarom 7,3% a s potravinami 6,6%. Najväčšiu časť tržieb zabezpečili živnostníci 44,5%. Podiel malých podnikov tvoril 26%, veľkých podnikov 22,7% a stredných podnikov 6,8%. Tržby vo veľkých podnikoch sa medziročne zvýšili o 18,2% (pri výraznom raste v podnikoch s 500 a viac zamestnancami o 42,1% a výraznom poklese v podnikoch s 250 až 499 zamestnancami o 33%).

Vyššie boli aj tržby v stredných podnikoch o 14,6 % a v malých podnikoch o 5,1 %. Klesli tržby u živnostníkov o 0,3 %.

V hoteloch a reštauráciách pretrvávala tendencia poklesu tržieb za vlastné výkony a tovar. V porovnaní s rokom 2001 sa ich objem znížil o 14 % (v stálych cenách) na 32,8 mld.Sk.

V doprave a skladovaní tržby za vlastné výkony a tovar medziročne vzrástli o 1,5 % (v bežných cenách) na 87,5 mld.Sk. Tržby v železničnej doprave boli v dôsledku spoplatnenia služieb za poskytovanie dopravnej infraštruktúry (od januára 2002) medziročne vyššie o 43,3 %.

Z celkového objemu tržieb za vlastné výkony a tovar v cestnej doprave realizovali živnostníci 34,8 %, veľké podniky 23,7 %, malé podniky 23 % a stredné podniky 18,5 %. Nižšia úroveň tržieb ako v roku 2001 súvisela s poklesom v malých podnikoch o 14,4 %, u živnostníkov o 11,1 % a vo veľkých podnikoch o 4,8 %. Stredné podniky dosiahli o 35,1 % vyššie tržby.

Medziročný prírastok tržieb za vlastné výkony a tovar v pošte a telekomunikáciách bol podstatne pomalší ako v predchádzajúcich dvoch rokoch. V porovnaní s rokom 2001 ich objem vzrástol v bežných cenách o 3,2 % na 51,4 mld.Sk. Tempo vývoja ovplyvňoval rast tržieb v telekomunikačnej a rádiokomunikačnej činnosti (o 8 %) a pokles v poštovej a doručovateľskej činnosti (o 20,8 %).

Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu dosiahli tržby za ubytovanie návštevníkov v objeme 5,7 mld.Sk (59,5 % od zahraničných návštevníkov). Ku koncu decembra poskytovalo ubytovacie služby 2 398 ubytovacích zariadení, z toho 816 hotelov a penziónov. K dispozícii bolo 45,5 tis. izieb so 118,2 tis. lôžkami. V zariadeniach bolo ubytovaných 3,4 mil. návštevníkov (40,6 % zo zahraničia).

V porovnaní s rokom 2001 boli tržby ubytovacích zariadení vyššie v bežných cenách o 9,6 % (tržby od zahraničných návštevníkov sa zvýšili o 11,2 %). Počet ubytovaných návštevníkov sa zvýšil o 8 % (zahraničných návštevníkov o 14 %).

Podiel MSP na tržbách vo vybraných odvetviach je v grafe č. 12.

3.5 Podiel MSP na exporte a importe

Medziročný rast vývozu aj dovozu za rok 2002 bol nižší ako v predchádzajúcich rokoch. Objem vývozu sa oproti roku 2001 zvýšil o 6,5 % (najnižší rast za posledné štyri roky) a objem dovozu vzrástol o 4,7 % (najnižší rast za posledné dva roky).

Zo Slovenskej republiky sa vyviezol tovar v hodnote 651,3 mld.Sk a doviezol za 747,9 mld.Sk. V základnej štruktúre obratu zahraničného obchodu vzrástol oproti roku 2001 podiel vývozu o 0,4 p.b. na 46,5 %. Rýchlejší rast vývozu oproti dovozu sa prejavil v medziročnom poklese deficitu zahraničného obchodu o 6,1 mld.Sk na 96,6 mld.Sk.

Z teritoriálneho hľadiska najvyššie pasívne saldo bolo v obchodnej činnosti s Ruskom (87,35 mld.Sk), Českou republikou (14,3 mld.Sk), Čínou (13,8 mld.Sk), Španielskom (12,9 mld.Sk), Japonskom (6,6 mld.Sk), Tureckom (7,3 mld.Sk).

Najvyššie aktívne saldo sa dosiahlo v obchode s Francúzskom (18,6 mld. Sk), Rakúskom (18,3 mld. Sk), Maďarskom (15,1 mld. Sk) a Poľskom (10,6 mld. Sk). S krajinami EÚ sme dosiahli aktívne saldo zahraničného obchodu v hodnote 17,8 mld. Sk oproti pasívnemu saldu s Amerikou (9,7 mld. Sk) a európskymi štátmi mimo EÚ (49,7 mld. Sk) zapríčinenému najmä dovozom z Ruska.

Tempo rastu súviselo so zvýšením vývozu do krajín EÚ o 7,7%, do krajín OECD o 6,5% a do krajín CEFTA o 0,4 %. V rámci najvýznamnejších obchodných partnerov vzrástol vývoz do Nemecka (o 2,2%),

Malé a stredné podniky sa podieľajú významnou mierou aj na zahraničnom obchode. Vývoj exportu z hľadiska veľkostných kategórií podnikov je v grafe č. 13. Celkový podiel MSP na exporte je 26,9% (graf č. 14). MSP sú úmerne zastúpené v exporte do najdôležitejších oblastí (graf č. 15), pričom objem exportu v posledných rokoch u všetkých kategórií rastie. Medziročný vývoj objemu importu je v grafe č. 16 a podiel jednotlivých veľkostných kategórií podnikov na importe je v grafe č. 17.

Z celkového počtu MSP - právnických osôb exportuje 17,9% a importuje 28,0 %. Medzi malými podnikmi sa počet exportérov zvýšil medziročne z 12,7% na 16,1% a počet importérov z 20,4% na 26,0 %. Medzi strednými podnikmi sa počet exportérov medziročne zvýšil z 50,7% na 50,9% a počet importérov z 61,9% na 65,3 %. Medzi živnostníkmi je 0,3% exportérov a 1,0% importérov.

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je menej ako 20% MSP zaangažovaných na exporte. Toto percento rastie s veľkosťou podniku.

3.6 Dynamika vývoja MSP

V roku 2002 začalo podnikateľskú činnosť 37 699 osôb. Podnikateľskú činnosť ukončilo 17 422 osôb. Dynamika vzniku nových FO v roku 2002 predstihla rok 2001 o 4 112. Dynamika zániku podnikateľskej činnosti FO v roku 2002 poklesla v porovnaní s rokom 2001 o 6 726. Najvýraznejší pohyb bol v odvetviach obchod, priemyselná výroba, stavebníctvo, nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby, pôdohospodárstvo a rybolov.

V priebehu roka 2002 vzniklo 1 130 nových podnikov PO a zaniklo 385 podnikov (rozdiel nezodpovedá celkovému nárastu v grafe č. 6 z dôvodu rozdielnej metodiky zisťovania a časovému posunu). V porovnaní s rokom 2001 bol nižší počet novozaložených podnikov o 282 a zaniknutých podnikov o 75. K najväčším zmenám dochádzalo v odvetviach obchod, nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby, priemyselná výroba, stavebníctvo.

Odvetvie	novozaložené		zaniknuté	
	PO	FO	PO	FO
Spolu	1 130	37 699	385	17 422
Pôdohospodárstvo	86	1 873	14	1 251
Ťažba nerastných surovín	-	1	-	-
Priemyselná výroba	189	5 747	64	2 404

Odvetvie	novozaložené		zaniknuté	
	PO	FO	PO	FO
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	11	1	3	6
Stavebníctvo	75	6 241	26	2 173
Veľkoobchod, maloobchod, opravy	358	13 524	143	7 318
Hotely a reštaurácie	33	1 487	12	917
Doprava, skladovanie	67	1094	34	661
Pošta a telekomunikácie	6	18	1	11
Peňažníctvo a poisťovníctvo	11	91	8	24
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby, výskum a vývoj	243	5 160	62	1 887
Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie	-	-	1	-
Školstvo	7	416	1	105
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	13	439	1	136
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	31	1 607	15	529

3.7 Regionálne hľadisko

Z tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle rozhodujúcu časť realizovali podnikateľské subjekty so sídlom v kraji Bratislavskom (39,3 %). Nad úroveň desiatich percent boli kraje Košický (12 %) a Žilinský (10,2 %). Podiel ostatných krajov bol v rozpätí od 5,6 % do 9,8 %.

Z celkového objemu produkcie stavebných podnikov štvrtinu zabezpečili podnikateľské subjekty so sídlom v kraji Bratislavskom (25,5 %). Podiel ostatných krajov bol v rozpätí od 7,8 % (Banskobystrický kraj) do 15,5 % (Žilinský kraj).

V grafe č. 18 je uvedený percentuálny podiel živnostníkov, malých a stredných podnikov v rozdelení podľa krajov. Z hľadiska ekonomickej aktivity regiónu je významný pomer počtu jednotlivých podnikov na počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Toto porovnanie je v grafe č. 19, kde je výrazný vysoký pomer najmä v kraji Bratislava. To korešponduje s celkovou hospodárskou úrovňou krajov vyjadrenou produkciou v jednotlivých odvetviach ako ukazuje graf č. 20.

3.8 Vybavenie MSP a domácností informačnými technológiami

Úroveň využívania informačných technológií výrazne akceleruje podnikateľské aktivity. Využitie počítačov zefektívňuje výrobné a administratívne činnosti firmy a internet ponúka nové možnosti pre marketingové a obchodné činnosti či už medzi firmami navzájom alebo smerom ku koncovému spotrebiteľovi.

Koncom roka 2002 NARMSP vypracovala v spolupráci s Infostatom a GfK-Slovakia prieskum používania počítačov a internetu u živnostníkov a v domácnostiach na reprezentatívnej vzorke 2000 občanov vo veku 18 až 65 rokov:

- ❖ Počítač má vo svojej domácnosti 36 % respondentov, 35 % používa počítač niekde inde. Celkovo má možnosť pracovať na počítači 51 % respondentov, pričom 19 % používa počítač doma a aj niekde inde. Možnosť používať počítač doma majú častejšie ľudia s vyšším vzdelaním. U vysokoškolsky vzdelaných ľudí je tento odhad 63 %, stredoškolským vzdelaním s maturitou 43 %. V rozdelení podľa krajov je signifikantný rozdiel medzi Bratislavským krajom a zvyškom Slovenska. V Bratislavskom kraji má doma v užívaní počítače 54 % respondentov, vo zvyšných krajoch nie sú rozdiely signifikantné a priemer je 33 %.
- ❖ Na otázku týkajúcu sa používania internetu v domácnosti odpovedalo kladne 8,9 % opýtaných. Tento podiel je vyšší u respondentov s vysokoškolským vzdelaním (19,8 %) a ľudí žijúcich v Bratislavskom kraji. Najviac domácich používateľov internetu je v kategóriách študent a samostatne ekonomicky činný (20,8 %). Tento podiel je tiež vyšší v aglomeráciách nad 100 tis. obyvateľov (18 %) oproti kategórii 5 - 100 tis. (10 %) a tu je to zase viac ako v obciach do 5 tis. obyvateľov.
- ❖ V kategórii živnostníkov používa počítač 63,9 % respondentov. Z nich má pripojenie na internet 31,6 %. Niekde inde má prístup k internetu 27 % živnostníkov.
- ❖ Začiatkom roku 2002 NARMSP v spolupráci s Infostatom a ÚVVM ŠÚ SR uskutočnili prieskum vybavenosti informačnými technológiami. Prieskum bol robený na reprezentatívnej vzorke MSP - právnických osobách.
- ❖ Podľa aktuálneho výskumu sú najrozšírenejšou informačnou technológiou v skúmaných firmách počítače s prepojením na internet (54,8 %). Celkove využíva PC 92,39 % MSP.
- ❖ Informačné technológie sa používajú v malých a stredných podnikoch predovšetkým (v 88 %) na spracúvanie ekonomickej agendy (napr. na mzdy, účtovníctvo, skladové hospodárstvo), menej na elektronickú poštu (46 %), na elektronický obchod (38 %), na riadenie časti prevádzky alebo výroby (28 %) a na komplexné riadenie prevádzky alebo výroby (12 %).
- ❖ V malých a stredných podnikoch, v ktorých využívajú informačné technológie aj na elektronické obchody, sa v rámci toho prednostne zameriavajú na vyhľadávanie obchodných ponúk (66 %), realizujú platby cez banku elektronickou formou (55 %) a v 48 % inzerujú svoje produkty na vlastnej webovej stránke.

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je nasledovná situácia vo využívaní informačných technológií v MSP.

Využívanie samostatných PC a PC zapojených v sieti (údaje sú v %)

	Počet zamestnancov			
	0 - 9	10 - 49	50 - 249	Celkove
Žiadne PC	15	5	1	14
Samostatné PC nezapojené v sieti	35	21	5	33
Iba PC zapojené v sieti	17	21	18	17
Samostatné PC a aj PC zapojené v sieti	34	53	76	35

V roku 2002, okrem Portugalska s 43 % a Francúzska s 45 %, v ostatných krajinách EÚ a EFTA malo viac ako 69 % MSP prístup na internet.

3.9 Pripravenosť MPS na vstup do EÚ

NARMSP realizovala v spolupráci s Infostatom a Ústavom pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ projekt Pripravenosť malých a stredných podnikov na vstup do EÚ. Rovnaký projekt bol uskutočnený v novembri 2000 pri použití rovnakej metodiky, a tak je možné porovnať, ako sa za poldruha roka zmenili podmienky v sledovaných ukazovateľoch.

- ❖ V názoroch oslovených predstaviteľov z radov MSP si prevažná časť (38 %) myslí, že vstup do EÚ neprinesie pre ich podnik žiadnu zmenu a 31 % očakáva zo vstupom do EÚ viac príležitostí pre spoluprácu s firmami EÚ. Hľadanie obchodného partnera z EÚ je prioritným záujmom až 34 % podnikateľov.
- ❖ Oproti roku 2000 menej podnikateľov očakáva ľahší prístup k finančným zdrojom (z 32 % na 21 %), naproti tomu stabilný je názor 33 % respondentov, že po vstupe sa rozšíria a zlepšia nákupné podmienky.
- ❖ Za najväčšiu nevýhodu vstupu považuje až 47 % opýtaných nárast konkurencie na domácom trhu a 29 % podnikov očakáva odliv kvalifikovaných pracovných síl.
- ❖ Takmer 70 % podnikateľov je v súčasnosti presvedčených, že v rámci ekonomických a finančných podmienok je potrebné prispôbiť EÚ najmä dostupnosť bankových úverov. Rovnaká požiadavka bola na prvom mieste aj v novembri 2000, avšak vyslovilo ju až 80 % opýtaných.
- ❖ Platobný styk s krajinami EÚ v spoločnej mene euro využíva v súčasnosti 44 % MSP na Slovensku, čo predstavuje nárast oproti roku 2000 o 11 p.b.

3.10 Inovačné aktivity

V súvislosti so vstupom Slovenska do Európskej únie uskutočňujú malé a stredné podniky v záujme zachovania vlastnej konkurencieschopnosti aktivity zamerané na inováciu technológií, výrobkov alebo služieb pre zákazníkov.

- ❖ V realizovanom prieskume súhrnne viac než polovica (54 %) oslovených malých a stredných podnikateľov uviedla, že v rokoch 2000 až 2002 realizovala inováciu služieb pre zákazníkov, 47 % firiem zaviedla úplne novú technológiu alebo podstatne zlepšila existujúcu technológiu.

- ❖ Úplne novú technológiu zaviedli v rokoch 2000 až 2002 v porovnaní s celoslovenským priemerom väčšinou stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami (21 %), zaoberajúce sa poľnohospodárstvom a priemyselnou výrobou (po 20 %) a sídliace najmä v Žilinskom (19 %) a Nitrianskom (17 %) kraji.
- ❖ Tvrdenie, že vo svojom podniku nerealizovali žiadne technologické inovácie, vyslovili vo veľkej miere v podnikoch do 9 zamestnancov (43 %), vo firmách zaoberajúcich sa dopravou, poštou a telekomunikáciami (57 %), stavebnou činnosťou (43 %). Z regionálneho hľadiska to potvrdili reprezentanti podnikov v Trnavskom (46 %), Košickom (41 %) a Nitrianskom (40 %) kraji.
- ❖ Viac než polovica (51 %) podnikateľov uviedla, že trvalá inovačná aktivita je súčasťou dlhodobej podnikateľskej stratégie ich firmy. Na otázku, aký prínos malo zavedenie prípadných inovácií, bola najdominantnejšou odpoveď „zvýšenie obratu“ (71 %).
- ❖ Dodávateľom konkrétnych riešení pre tieto inovácie bolo najčastejšie vlastné vývojové stredisko (52 %) alebo iná firma pôsobiaca na Slovensku.
- ❖ Medzi finančnými zdrojmi, ktoré použili pre realizáciu svojich inovačných aktivít, výrazne dominujú vlastné finančné prostriedky (90 %). Využívanie vlastných finančných zdrojov je charakteristické pre všetky veľkostné skupiny podnikov, pričom najvýraznejšie sa prejavuje u podnikov zameraných na stavebnú činnosť (94 %). Bankovú pôžičku ako zdroj finančného zabezpečenia inovácií využívajú častejšie hlavne stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami. Najviac podnikov uviedlo, že náklady na inovácie predstavovali menej ako 10 % z celkového obratu firmy.

3.11 Postavenie MSP v ekonomike Slovenska - zhrnutie

Tempo rastu hrubého domáceho produktu sa zrýchlilo z 3,9 % v 1. štvrtroku na 5,4 % v 4. štvrtroku. V roku 2002 sa podľa predbežného odhadu vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 1 073,6 mld.Sk. V porovnaní s rokom 2001 reálne vzrástol o 4,4 % (v bežných cenách o 8,5 %). Jeho prírastok bol o 1,1 p. b. vyšší ako v roku 2001.

Na strane použitia sa na vývoji hrubého domáceho produktu podieľal vyšší zahraničný dopyt (o 5,9 %) v kombinácii so zvýšeným domácim dopytom (o 4,7 %).

V zahranično-obchodnej činnosti zameranej na tovary a služby podľa predbežných výsledkov pasívne saldo (v bežných cenách) oproti roku 2001 kleslo o 7,2 mld.Sk na 76,5 mld.Sk.

Exportná výkonnosť ekonomiky (meraná podielom vývozu výrobkov a služieb na HDP) klesla na 72,8 % (o 1,2 p.b.). Dovozná náročnosť sa znížila na 79,9 % (o 2,6 p.b.).

Takmer nezmenený zostal počet zamestnancov 1 940,9 tis. (klesol o 0,1 %). Znížil sa počet podnikateľov so zamestnancami na 51,8 tis. (o 8 %) a počet vypomáhajúcich členov domácností podnikateľa na 2 tis. (o 25,9 %).

Z vytvoreného hrubého domáceho produktu tvorila pridaná hodnota 966,8 mld.Sk pri medzироčnom zvýšení o 4,3 %. Podiel medzispotreby na hrubej produkcii v úhrne za ekonomiku vzrástol o 0,2 p.b. na 62,1 %.

Podiel na hrubej produkcii klesol u malých (0,1 %) a stredných podnikov (0,2 %) a stúpol u veľkých podnikov (graf č. 21), pričom vo všetkých kategóriách podnikov je absolútny nárast hrubej produkcie.

Pri tvorbe pridanej hodnoty stúpol podiel u malých aj stredných a klesol u veľkých podnikov (graf č. 22). Bol zaznamenaný nárast v absolútnych číslach pridanej hodnoty u malých a stredných podnikov, ale prvý pokles v kategórii veľké podniky od roku 1998.

Z hľadiska zamestnanosti u veľkých podnikov zamestnanosť výrazne klesla, u stredných podnikov, živnostníkov a malých podnikov stúpila (graf č. 23).

Zisk pred zdanením u malých a stredných podnikov vykazuje nárast voči predchádzajúcemu roku oproti poklesu u veľkých podnikov (graf č. 24).

V rozhodujúcich ekonomických parametroch sa u živnostníkov, malých a stredných podnikov v poslednom roku prejavuje mierny nárast, zatiaľ čo z hľadiska nevyhnutnosti reštrukturalizácie ekonomiky a riešenia nezamestnanosti by sa mali vytvárať podmienky pre rýchlejšiu dynamiku ich rastu. Vo veľkej miere sa jedná o legislatívne a administratívne úpravy, ktoré sa prispôsobujú potrebám veľmi pomaly alebo tieto potreby ignorujú.

4. Štátna podpora MSP

4.1 Ministerstvo hospodárstva SR

Podpora Ministerstva hospodárstva SR (ďalej len „ministerstvo“), garanta a koordinátora podporných aktivít v oblasti rozvoja malého a stredného podnikania v roku 2002, bola zameraná na zvyšovanie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov v súvislosti s pripravovaným vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie. Prioritou podpory bolo vylepšovanie ich výrobnéj základne, získavanie certifikátov z oblasti systémov riadenia kvality a poradenstvo a vzdelávanie manažmentu MSP.

Väčšina finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu smerovala do finančných podprogramov úverového charakteru ako je Podporný úverový program, Mikropôžičkový program a Program zárodkového kapitálu. Zároveň boli značné finančné prostriedky poskytnuté dotačným podprogramom, konkrétne podprogram transfer technológií, zavádzanie systémov riadenia kvality, subkontraktácia, Štart 2000 pre začínajúcich MSP a poradenstva a vzdelávania pre MSP a cieľovú skupinu potencionálnych podnikateľov.

Novým prvkom v súbore podprogramov, ktorý sa realizoval v roku 2002, bol podprogram zameraný na zriaďovanie a prevádzkovanie podnikateľských a technologických inkubátorov za účasti zárodkového, rizikového kapitálu. V rámci tohto podprogramu sa počíta so zriadením 5 - 6 inkubátorov do konca roku 2004, čím sa vytvorí požadovaná podporná podnikateľská infraštruktúra.

Zdrojová stránka financovania uvedených podprogramov (úverových, dotačných, poradenských, vzdelávacích a inštitucionálnych) bola zo strany ministerstva v dostatočnej miere naplnená.

Programy sa realizovali prostredníctvom Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP) a Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a.s. (SZRB).

V súvislosti s Oznámením MZV SR č. 186/2002 Z.z. zo dňa 18. apríla 2002 o prijatí Rozhodnutia Asociačnej rady č. 6/2001 medzi EÚ a SR, ktorým sa prijímajú implementačné pravidlá na uplatňovanie ustanovení o štátnej pomoci, pristúpilo ministerstvo k úprave existujúcich podprogramov na schémy pomoci de minimis v súlade s Nariadením komisie (ES) č. 69/2001 alebo na schémy štátnej pomoci v súlade s Nariadením komisie (ES) č. 70/2001. Súčasne bolo zachované znenie podprogramov, ktoré nespádajú pod zákon o štátnej pomoci, napr. ak príjemca je inštitúcia podporujúca rozvoj MSP, alebo podmienky poskytnutia majú komerčný charakter, úroková sadzba poskytnutého úveru neklesne pod referenčnú sadzbu (9,76 % pre rok 2002), ktorú vyhlasuje každoročne Úrad pre štátnu pomoc (ÚŠP).

Notifikácia podprogramov, na ktoré sa vzťahuje zákon o štátnej pomoci, prevažne spočívala v úprave časti existujúcich podprogramov na schémy pomoci de minimis. Zároveň dochádzalo k zlučovaniu viacerých príbuzných podprogramov do jednej schémy, pretože cieľom bolo optimalizovať počet podprogramov.

V roku 2002 boli na ÚŠP zaregistrované tri schémy pomoci, ktoré sa týkajú podpory zvyšovania konkurencieschopnosti, cestovného ruchu a subkontraktácie. Zvyšné pripravované schémy pomoci budú predložené na registráciu ÚŠP v prvom polroku 2003. Notifikácia podprogramov umožní ich využívanie aj po vstupe SR do EÚ.

Ministerstvo v priebehu roka hodnotí účelnosť a čerpanie finančných prostriedkov kapitoly na jednotlivé podprogramy pre podporu MSP a následne na základe výsledkov hodnotenia upravuje podmienky poskytovania pomoci a alokovanie finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na konkrétne podprogramy pre budúce obdobie. Pracovníci ministerstva pri formulovaní štátnej pomoci pre MSP využívajú poznatky získané na účasti na aktivitách a podujatiach organizovaných EÚ, OECD, EHK, UNIDO, UNDP a pod.

4.2 Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP) spolu so sieťou regionálnych poradenských informačných centier (RPIC) a podnikateľských inovačných centier (BIC) tvorí základný inštitucionálny nástroj podpory a rozvoja MSP, ktorý koordinuje aktivity na podporu malého a stredného podnikania na medzinárodnej, národnej a lokálnej úrovni. Táto sieť však ešte nie je z regionálneho hľadiska komplexná. V roku 2002 ju NARMSP doplnila o centrá prvého kontaktu v prioritnom regióne Slovensko - východ (Brezno, Poltár, Veľký Krtíš, Bardejov, Medzilaborce, Michalovce, Sabinov, Snina a Levoča).

Budovanie inkubátorovej siete, ktoré je financované zo ŠR a PHARE, pokračovalo aj v uplynulom roku. Ich úlohou je podpora začínajúcich a už existujúcich MSP v ich rozvoji formou poskytovania vhodných priestorov, technickej infraštruktúry, komplexných a vzdelávacích služieb a u technologických inkubátorov aj pripravovanou finančnou podporou vo forme rizikového kapitálu.

Pri zabezpečovaní svojich aktivít NARMSP úzko spolupracuje s inštitúciami, ktoré sa orientujú na podporu rozvoja MSP na Slovensku. So Slovenskou obchodnou a priemyselnou komorou spolupracovala v rámci dohody o spolupráci v oblasti legislatívy a niektorých zahraničných aktivít.

Činnosť NARMSP v roku 2002 vychádzala v plnom rozsahu z priorit Národného programu pre prijatie *acquis communautaire* (NPAA) v oblasti MSP. Tieto priority boli pre rok 2002 rozpracované do jednotlivých aktivít, ktoré zabezpečovali ich realizáciu. Okrem toho NARMSP realizovala aj iné aktivity, ktoré vychádzali z jej iniciatívy. Išlo napr. o technické asistencie zamerané na oblasť poradenstva a školení, prípravu štátnej strednodobej politiky na obdobie rokov 2002 - 2005 a na zjednodušenie procesu platieb do fondov, grantový program na podporu organizáciám združujúcich MSP, grantovú schému na poradenstvo a vzdelávanie pre MSP, grantovú schému na vzdelávanie pre špeciálne skupiny záujemcov o podnikanie, budovanie inkubátorov a pokračovanie v realizácii metódy spin-off.

Významnú úlohu v predvstupovom procese aj v roku 2002 zohrávali Euro Info Centrá (EIC) v Bratislave a Prešove, ktoré patria do siete informačných centier Európskej komisie.

Pri realizácii jednotlivých aktivít v roku 2001 sa vychádzalo z disponibilných zdrojov štátneho rozpočtu na roky 2000, 2001, 2002 a programu PHARE - COP 99 a COP 2000.

4.3 Ministerstvo financií SR

V zmysle kompetencií stanovených zákonom č. 575/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov je Ministerstvo financií SR tvorcom a prostredníctvom daňových úradov aj vykonávateľom daňových predpisov. V rámci tejto kompetencie je jeho podporná funkcia vo vzťahu k rozvoju MSP veľmi významná. Prejavuje sa hlavne v možnostiach poskytovania určitých daňových úľav, oslobodení resp. osobitného spôsobu zdaňovania. Takéto úľavy boli hlavne:

- ❖ zľavy a oslobodenia od dane z príjmov podľa zákona č. 366/1999 Z.z. v znení neskorších predpisov,
- ❖ osobitný spôsob zdaňovania podľa zákona č. 366/1999 Z.z. v znení neskorších predpisov,
- ❖ oslobodenie od dane z príjmov podľa nariadenia vlády SR č. 192/1998 Z.z.

Podľa informácií Daňového riaditeľstva SR neboli údaje o týchto úľavách za rok 2002 do času spracovania tejto publikácie komplexne spracované.

4.4 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Politika trhu práce, ktorú zabezpečuje MPSVR SR prostredníctvom výkonných orgánov Národného úradu práce, ktorými sú krajské a okresné úrady práce, uplatňuje viacero nástrojov hospodárskej a sociálnej politiky. Zdrojom financovania týchto nástrojov je rozpočet Národného úradu práce, ktorého prostriedky sa využívajú na pasívnu a aktívnu politiku trhu práce. Na niektoré z týchto nástrojov sa používajú aj príspevky zo štátneho rozpočtu. Z hľadiska podpory malého a stredného podnikania sú najdôležitejšie nástroje aktívnej politiky trhu práce, ktoré v posledných rokoch zaznamenali výrazne klesajúci trend. Až v roku 2000 sa trend postupne začal meniť, ale to bolo ovplyvnené skutočnosťou, že zo štátneho rozpočtu boli pridelené prostriedky na verejnoprospešne práce v rámci riešenia problému nezamestnanosti. Ich vývoj od roku 1996 (ešte ako prostriedky na aktívnu politiku zamestnanosti) dokumentuje nasledujúci podiel na celkovo vynaložených prostriedkoch politiky trhu práce, resp. politiky zamestnanosti:

Ukazovateľ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Výdavky na aktívnu politiku trhu práce v mil.Sk	4 290	3 099	2 289	474	1 570	2 235	3 482,6
% z výdavkov na politiku trhu práce realizovanú úradmi práce	58,3	43,7	29,4	6,1	20,3	31,8	40,1

Klesajúci trend vo vývoji podielu prostriedkov na aktívnu politiku dokumentujú absolútne čiastky použité na pasívnu a aktívnu politiku trhu práce za posledné roky. Až v roku 2002 sa ich podiel výraznejšie zvýšil.

(v mil. Sk)

Rok	pasívna politika	aktívna politika	výdavky celkom
1997	3 989	3 099	7 088
1998	5 485	2 289	7 774
1999	7 766	474	7 766
2000	6 182	1 570	7 752
2001	4 789	2 235	7 024
2002	5 213	3 482	8 695

Tento stav bol zapríčinený hlavne absolútnym vzrastom počtu nezamestnaných, ako aj absolútnym zvýšením podpory v nezamestnanosti.

Aj vývoj poklesu objemu použitých prostriedkov na výdavky na dohodnuté pracovné miesta v porovnaní s výdavkami na spoločensky účelné pracovné miesta podľa predchádzajúcej legislatívy bol do roku 2000 výrazný. V roku 2001 došlo k obratu a zaznamenávame stúpajúci trend, ktorý pokračoval aj v roku 2002:

Úhrada nákladov na spoločensky účelné pracovné miesta (SUPM), resp. dohodnuté pracovné miesta

SUPM / dohodnuté pracovné miesta	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Počet prac. miest	46 866	25 685	18 775	22 793	3 613	1 133	7 950	29 275
Výška príspevku v tis.Sk	2 698 649	2 256 913	1 072 750	926 979	133 082	32 690	231 100	1 362 319

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že výdavky na dohodnuté pracovné miesta v roku 2000 prestali tvoriť najvýznamnejšiu časť prostriedkov aktívnej politiky trhu práce, keď ich podiel tvoril v roku 1999 28,1 % z celkového objemu výdavkov aktívnej politiky trhu práce a v roku 2000 už len 2,1 %. Rok 2001 je v tomto smere obratom, podiel tvoril už 10,3 % a v roku 2002 až 39,1 %.

Z hľadiska objemu použitých prostriedkov je druhým najvýznamnejším nástrojom príspevok na dohodnuté verejnoprospešné pracovné miesta, kde bolo v roku 1999 použitých 22,2 %, ale v roku 2000 už 81,1 % z celkového objemu výdavkov aktívnej politiky trhu práce. Aj v tomto ukazovateli nastal v roku 2001 obrat, keď tvoril už len 67,7 % a v roku 2002 už len 29,7 %. Vývoj tohto ukazovateľa bol nasledujúci:

Úhrada nákladov na dohodnuté verejnoprospešné pracovné miesta (VPP)

VPP	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Počet prac. miest	44 342	35 856	29 305	34 214	8 630	67 653	42 407	40 445
Výška príspevku v tis.Sk	788 993	1 332 013	740 200	674 309	105 332	1 273 540	1 513 182	1 036 104

Aktívna politika trhu práce využíva aj ďalšie nástroje, ktoré prispievajú, či už priamo alebo nepriamo, na podporu resp. rozvoj MSP. Sú to hlavne výdavky na rekvalifikáciu, výdavky na udržanie pracovných miest, výdavky na zamestnávanie občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, výdavky na vypracovanie projektov na oživenie zamestnanosti a výdavky na podnikateľské projekty zamestnanosti.

4.5 Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR

MDPT SR v súčinnosti so SZRB, a.s., realizuje Program podpory rozvoja kombinovanej dopravy, kde ako forma podpory môže byť podnikateľom poskytnutá záruka na úver, resp. nenávratný finančný príspevok na úhradu časti úrokov z úveru alebo dotácia.

V roku 2002 nebol žiaden žiadateľ podpory malého a stredného podnikania kombinovanej dopravy, nakoľko program bol z dôvodov aktualizácie pozastavený. Z predchádzajúceho obdobia boli v programe podpory vybrané tri projekty formou poskytnutia záruk, ktoré sa pre neplnenie zmluvných podmienok nečerpali.

V oblasti podpory formou dotácií bol v roku 2002 zmluvne prisľúbený obnos vo výške 12 427 tis.Sk, ktorý bude vyplatený po splnení podmienok príslušných zmlúv.

4.6 Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR

Ministerstvo realizuje dva štátne programy podpory MSP, a to Program štátnej pomoci na rozvoj okresov s vysokou mierou nezamestnanosti a Program podpory rozvoja bývania. V roku 2002 boli výsledky programov nasledujúce:

Základné charakteristiky	Program štátnej pomoci na rozvoj okresov s vysokou mierou nezamestnanosti	Program podpory bývania
Počet žiadateľov o podporu	488	248
Z toho MSP	217	195
Počet poskytnutých dotácií	130	195
Výška poskytnutých dotácií (v mil.Sk)	95	110

4.7 Ministerstvo pôdohospodárstva SR

Ministerstvo pôdohospodárstva SR v roku 2002 poskytovalo viacero foriem podpory pre MSP. Prehľad jednotlivých programov je v nasledujúcej tabuľke.

Program	Počet žiadostí	Úhrada časti úrokov	Záruky	Úvery / Pôžičky	Dotácie	Počet vytvorených prac. miest
Podpora nákupu od úpadcu	13	10 791	x	x	x	x
Podpora nákupu techniky a technológie	1 945	949 229	x	x	x	x
Podpora poskytovania záruk a úverov	x	x	490 000	130 000	x	x
Podpora nákupu majetku od úpadcu, nákup techniky a technológie a rekonštrukcia objektov	150	27 217	x	230 000	x	360
Rozvoj agroturistiky, vidieka a diverzifikácie ekonomických aktivít	44	39 000	x	x	x	127
Rekonštrukcia a výsadba vínogradov	x	x	x	x	251 000	x
Nákup technológie do skladov	x	x	x	x	112 000	x
Investície do RV, ŽV a služieb	x	x	x	x	374 000	x
Nákup baliacej a uskladňovacej technológie	x	x	x	x	52 000	x
Podpora ekologického poľnohospodárstva	34	x	x	x	13 999	x

4.8 Bankové inštitúcie a fondy

4.8.1 Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.

V roku 2002 realizovala SZRB formou podpory podnikateľských subjektov 11 záručných, 8 príspevkových, 4 nepriamych úverových a 7 priamych úverových programov, pričom spolupracovala so 14 komerčnými bankami a 2 stavebnými sporiteľňami na základe zmlúv o spolupráci.

a) Záručné programy

Bankovú záruku v zmysle nového záručného mechanizmu SZRB, platného od roku 2000, je možné poskytnúť max. do 65 % oprávnených nákladov, pokiaľ sa štátna pomoc poskytuje malým a stredným podnikateľom podnikajúcim v okrese podľa § 6 ods. 1 zákona č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci. Od 1. novembra 2001 vstúpil do platnosti zákon č. 434/2001 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 231/1999 Z.z.. Táto novela zákona vylúčila z oprávnených nákladov náklady na obstaranie dopravných zariadení a dopravných prostriedkov s výnimkou železničných. Poskytovateľ štátnej pomoci musí dohliadať na neprekročenie maximálnej výšky štátnej pomoci pre MSP v závislosti na tvorbe HDP na obyvateľa regiónu. Maximálna výška úveru poskyto-

vaného úverujúcim peňažným ústavom je 100 mil.Sk. Maximálna výška záruky je 65 mil.Sk a doba splatnosti záruky je 10 rokov.

Záruku je možné poskytnúť prostredníctvom jedného z nasledovných záručných programov:

1. Program na podporu malého a stredného podnikania formou poskytovania bankových záruk na finančné úvery
2. Program na podporu malého a stredného podnikania formou poskytovania protizáruk na zahraničné úvery
3. Program na podporu malého a stredného podnikania formou poskytovania bankových záruk na „predhypotekárne úvery“
4. Program podpory rozvoja bytovej výstavby realizovanej formou bankových záruk za úvery
5. Program na podporu zabezpečenia sezónnych poľnohospodárskych prác formou poskytovania záruk
6. Program na podporu malých a stredných poľnohospodárskych subjektov formou poskytovania bankových záruk na finančné úvery a jednorazových nenávratných finančných príspevkov
7. Program podpory rozvoja kombinovanej dopravy v SR
8. Program na podporu malých a stredných poľnohospodárskych subjektov formou vystavenia bankových záruk na úvery účelovo určené na nákup agrochemikálií a hnojív
9. Program na podporu poľnohospodárskych subjektov formou poskytovania bankových záruk na zmenkové obchody
10. Program podpory nákupu novej poľnohospodárskej a potravinárskej techniky a technológie formou poskytovania bankových záruk na úvery
11. Program podpory nákupu nehnuteľného majetku vrátane súvisiaceho hnutel'ného majetku od úpadcu prostredníctvom správcu konkurznej podstaty, exekútora, resp. likvidátora formou poskytovania bankových záruk na úvery

ZÁRUČNÉ PROGRAMY ku dňu 31. 12. 2002 - v tis.Sk

Kraj	Poskytnuté záruky - kumulatív	
	počet	výška
Bratislavský	337	1 519 151
Trnavský	452	1 534 744
Trenčiansky	226	713 732
Nitriansky	712	2 090 221
Žilinský	162	631 117
Banskobystrický	327	1 118 898
Prešovský	445	1 246 871
Košický	275	961 187
Spolu	2 936	9 815 922

Odvetvie	Poskytnuté záruky - kumulatív	
	počet	výška
Výroba	313	2 735 671
Obchod	190	1 116 413
Služby	82	454 686
Cestovný ruch	72	361 452
Poľnohospodárstvo	2 199	4 538 491
Iné	80	609 208
Spolu	2 936	9 815 922

b) Príspevkové programy

Poskytovanie nenávratných finančných príspevkov SZRB realizuje v rámci vládou vyhlasovaných rozvojových programov, ktoré sú riešené v kooperácii s Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom pôdohospodárstva SR, Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a Ministerstvom životného prostredia SR, a tým pomáha znížiť úrokové zaťaženie podnikateľov, alebo je ich možné použiť na zníženie časti oprávnených nákladov, t.j. nákladov vynaložených na investičnú časť projektu.

Nenávratný finančný príspevok realizovala SZRB v priebehu roka 2002 prostredníctvom nasledovných príspevkových programov:

1. Program podpory rozvoja cestovného ruchu SR č. 5
2. Program podpory rozvoja kombinovanej dopravy v SR
3. Program obnovy vozového parku slovenskej autobusovej dopravy
4. Program podpory postupného vylúčenia látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu
5. Program na podporu úspor energie a využitia alternatívnych zdrojov energie
6. Príspevkový program ŠTART 2000

7. Program podpory exportu výrobkov (platný do 3. 10. 2002)
8. Štátna grantová schéma podpory konkurencieschopnosti - schéma A (schéma pomoci de minimis) (platná od 3. 10. 2002)
9. Program na podporu rozvoja spracovania a využívania drevnej suroviny (platný do 16. 12. 2002)
10. Schéma na podporu rozvoja spracovania a využívania drevnej suroviny (schéma pomoci de minimis) (platná od 16. 12. 2002)

PRÍSPEVKOVÉ PROGRAMY ku dňu 31. 12. 2002 - v tis.Sk

Kraj	Prisľúbené finančné príspevky - kumulatív	
	počet	výška
Bratislavský	130	127 037
Trnavský	95	84 566
Trenčiansky	77	83 769
Nitriansky	124	147 701
Žilinský	193	182 402
Banskobystrický	203	230 749
Prešovský	181	161 938
Košický	139	172 644
Spolu	1 142	1 190 805

Odvetvie	Prisľúbené finančné príspevky - kumulatív	
	počet	výška
Výroba	135	314 984
Obchod	17	14 607
Služby	23	12 852
Cestovný ruch	618	524 021
Poľnohospodárstvo	230	154 516
Iné	119	169 825
Spolu	1 142	1 190 805

c) Úverové programy

Slovenská záručná a rozvojová banka realizuje úverové produkty pre MSP prostredníctvom štyroch nepriamych úverových programov a siedmich priamych úverových programov.

Nepriame úvery

1. Úverový program PODPORA na podporu rozvoja malého a stredného podnikania
2. Úverový program ROZVOJ II MSP, na podporu malých a stredných podnikateľov financovaný z úverovej linky Kreditanstalt für Wiederaufbau

3. Úverový program ROZVOJ II MSP-EÚ, na podporu malých a stredných podnikateľov s podporou EÚ financovaný z úverovej linky Kreditanstalt für Wiederaufbau
4. Úverový program ROZVOJ II-byty, na podporu rozvoja bytovej výstavby financovaný z úverovej linky Kreditanstalt für Wiederaufbau

Priame úvery

1. Program priameho úverovania malých podnikateľov
2. Program financovania infraštruktúry obcí a výstavby bytov pre ľudí s nízkymi príjmami prostredníctvom pôžičky z Rozvojovej banky Rady Európy (Variant A)
3. Program financovania infraštruktúry obcí a výstavby bytov pre ľudí s nízkymi príjmami s dotáciou Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR na úhradu časti úrokov prostredníctvom úverov z Rozvojovej banky Rady Európy (Variant B)
4. Úverový program ROZVOJ II-byty, na podporu rozvoja bytovej výstavby financovaný z úverovej linky Kreditanstalt für Wiederaufbau
5. Obchodné podmienky Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a.s. pre poskytovanie priamych úverov za účelom financovania podpory investícií v poľnohospodárstve a potravinárstve zameraného na nákup novej poľnohospodárskej a potravinárskej techniky a technológie (ďalej len „Obchodné podmienky“)
6. Obchodné podmienky Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a.s. pre poskytovanie priamych úverov za účelom financovania podpory investícií v poľnohospodárstve zameraného na nákup nehnuteľného majetku vrátane súvisiaceho hnutel'ného majetku od úpadcu prostredníctvom správcu konkurznej podstaty, exekútora, resp. likvidátora (ďalej len „Obchodné podmienky SZRB“)
7. Obchodné podmienky Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a.s., pre úverový program „Financovanie environmentálnych projektov zo zdrojov EIB“ (priame úverovanie)

ÚVEROVÉ PROGRAMY ku dňu 31. 12. 2002 - v tis.Sk

Kraj	Akceptované úvery - kumulatív	
	počet	výška
Bratislavský	77	552 334
Trnavský	46	284 649
Trenčiansky	56	283 821
Nitriansky	74	398 412
Žilinský	66	246 608
Banskobystrický	129	387 017
Prešovský	86	402 050
Košický	76	268 181
Spolu	610	2 823 072

Odvetvie	Akceptované úvery - kumulatív	
	počet	výška
Výroba	228	1 048 308
Obchod	120	575 775
Služby	46	139 007
Cestovný ruch	103	317 292
Poľnohospodárstvo	34	86 359
Iné	79	656 330
Spolu	610	2 823 072

4.8.2 Fond na podporu zahraničného obchodu

Fond na podporu zahraničného obchodu (FPZO) bol zriadený zákonom NR SR č. 379/1996 Z.z. ako neštátny účelový fond. Na základe pripomienok a skúseností z praxe bol novelizovaný zákonom NR SR č. 162/1998 Z.z.

Prostriedky fondu bolo možné použiť hlavne na:

- ❖ príspevky na účasť na zahraničných veľtrhoch a výstavách,
- ❖ úhrady nákladov na propagáciu v zahraničí,
- ❖ finančnú podporu obchodných misií a delegácií jednotlivých zväzov a združení,
- ❖ organizovanie medzinárodných seminárov a konferencií v tuzemsku,
- ❖ úhradu nákladov pre domácich organizátorov a účastníkov vzdelávacích programov,
- ❖ úhradu nákladov tuzemským vývozcom na certifikáciu vyvážaného tovaru.

V roku 2002 fond poskytol finančné prostriedky malým a stredným podnikateľom vo výške 7,8 mil.Sk. V roku 2002 však na činnosť FPZO neboli poskytnuté žiadne prostriedky štátneho rozpočtu. Finančné prostriedky boli získané len sporadicky od podnikateľských subjektov a alokované podľa kritérií a rozhodnutí Správnej rady FPZO.

4.8.3 Nadácia INTEGRA

Nadácia INTEGRA je nezisková mimovládna organizácia, ktorej poslaním je pomáhať ľuďom rozvíjať nezávislé sociálno-ekonomické aktivity a jednou z cieľových skupín sú malí podnikatelia. V roku 2002 nadácia realizovala hlavne program „Mikrofond pre ženy“, ktorý spočíval v školení základných podnikateľských zručností, pomoci pri vypracovaní podnikateľských zámerov a poskytovaní mikropôžičiek. Cieľovou skupinou sú znevýhodnené ženy (nezamestnané, po materskej dovolenke, vdovy, slobodné alebo osamelé matky a pod.). V rámci programu sa uskutočnilo 89 školení s 233 absolventkami a poskytlo sa 36 pôžičiek v celkovej sume 2,8 mil.Sk.

5. Vyhodnotenie podporných podprogramov financovaných len zo štátneho rozpočtu, realizovaných NARMSP

5.1 Program KVALITA

V rámci tohto štátneho podporného programu bolo v roku 2002 zrealizovaných 138 žiadostí pre 79 firiem, z toho 66 žiadostí o grant na poradenstvo a vzdelávanie (PaV) a 72 na certifikačný proces (C). Z hľadiska charakteru činnosti bol grant vyplatený 28 firmám z oblasti stavebníctva, 26 firmám z oblasti priemyselnej výroby, 11 podnikom z oblasti služieb, 7 podnikom z oblasti informačných systémov, 6 firmám z oblasti poradenstva a 1 firme z oblasti poľnohospodárskej druhovýroby.

Od začiatku programu (od roku 1999) do 31. 12. 2002 bolo prerokovaných 311 žiadostí (z toho 153 na PaV a 158 na C) pre 178 firiem. Výberová komisia pridělila 275 grantov (z toho 135 na PaV a 140 na C) pre 158 podnikov. Vyplatených bolo 261 grantov (z toho 129 na PaV a 132 na C) 150 podnikom v celkovom objeme 15 275 236 Sk.

Grafické údaje sú uvedené v prílohe.

Z grafu č. 25 je možné sledovať, ako sa umiestnili jednotlivé regióny podľa objemu finančných prostriedkov čerpaných v roku 2002. Graf č. 26 (kumulatív) vyhodnocuje stav od začiatku projektu, t.j. III. štvrťroka 1999 do 31. 12.2002.

Graf č. 27 vypovedá o tom, koľko firiem získalo granty v rámci jednotlivých regiónov v roku 2002. Graf č. 28 (kumulatív) vyhodnocuje stav od začiatku projektu, t.j. III. štvrťroka 1999 do 31. 12. 2002.

Graf č. 29 kvantifikuje firmy z hľadiska predmetu podnikania za rok 2002. Graf č. 30 (kumulatív) vyhodnocuje štruktúru firiem od začiatku projektu, t.j. III. štvrťroka 1999 do 31. 12. 2002.

Graf č. 31 vypovedá o náraste objemu finančných prostriedkov z hľadiska alokácie finančných prostriedkov v štátnom rozpočte. V štátnom rozpočte na rok 1999 bolo alokovaných 3 mil.Sk, v ŠR 2000 5 mil.Sk , v ŠR 2001 0 Sk v ŠR 2002 17 mil.Sk.

Graf. č. 32 sleduje nárast objemu vyčerpaných finančných prostriedkov za rok 1999, 2000, 2001 a 2002.

5.2 Transfer technológií

Flexibilita malých a stredných podnikov umožňuje pomerne rýchle inovácie, čo je podmienkou konkurencieschopnosti celého slovenského hospodárstva. Zavádzanie a využitie najprogresívnejších technológií v malých a stredných podnikoch podporujeme poskytovaním grantov zo štátneho programu

Cieľom programu je zvýšenie konkurencieschopnosti malých podnikateľov a stredných podnikateľov, ich modernizácia, zvyšovanie produktivity práce ako aj uľahčenie uplatnenia sa v oblasti medzinárodnej spolupráce.

V roku 2002 sme v rámci programu Transfer technológií obdržali celkovo 59 projektov. Komisia na pridelenie grantov rozhodla o udelení 29 grantov, ktoré umožnia zvýšiť úroveň produkcie ale aj preniknúť na svetový trh úspešným technológiám vyvinutým v slovenských podnikoch. V priebehu roku 2002 sme vyplatili 12 grantov v sume 10 449 562 Sk.

Od začiatku programu do 31. 12. 2002 bolo vyplatených 23 grantov v celkovom objeme 18 469 562 Sk.

5.3 Program poradenstva pre MSP

Podpora MSP prostredníctvom poskytovania zvýhodnených poradenských služieb sa i v roku 2002 realizovala prostredníctvom inštitucionálnej siete 13 regionálnych poradenských a informačných centier a 5 podnikateľských a inovačných centier.

Uvedené centrá poskytli podnikateľom:

- ❖ 378 informatívnych konzultácií v celkovom objeme 189 poradenských hodín o programoch a projektoch podpory MSP realizovaných v rámci NARMSP i mimo nej,
- ❖ 2 397 odborných konzultácií v celkovom objeme 4 965,5 poradenských hodín zo všetkých oblastí potrebných pre rozvoj podnikateľských aktivít.

Pre účely získania úverov, či už v rámci finančných podporných schém alebo komerčných zdrojov, RPIC/BIC vypracovali 208 podnikateľských plánov v celkovom objeme 3 991 hodín a posúdili 90 podnikateľských plánov v celkovom objeme 710 hodín.

Podľa predbežných výsledkov sa takto pričínili o 977 nových pracovných miest a pomohli udržať 2 056 pracovných miest.

5.4 Program vzdelávania pre MSP

Z programu bola k 31. 12. 2002 finančne podporená organizácia 15 školení pre celkovo 169 malých a stredných podnikateľov. Školenia sa týkali týchto tematických oblastí: Finančné a iné podporné programy, Podpora exportu a investícií, Možnosti získavania finančných zdrojov prostredníctvom SAPARD, e-biznis, Elektronická kancelária. Uvedené služby boli financované zo zdrojov štátneho rozpočtu, a to v objeme cca 448 tis.Sk. V roku 2003 bude na program alokovaných 2 890 tis.Sk.

5.5 Program poradenstva a vzdelávania pre vybrané skupiny záujemcov o podnikanie

Podpora VS prostredníctvom poskytovania dotovaných poradenských a vzdelávacích služieb sa v roku 2002 realizovala prostredníctvom inštitucionálnej siete 12 regionálnych poradenských a informačných centier a 5 podnikateľských a inovačných

Aktivity RPIC/BIC: Poradenstvo pre MSP za rok 2002												
Sŕ	konz. info B	info hod B	konz. odh. B	odh hod B	pp NA počet	ps. NA počet	pp iné počet	pos.iné počet	počet školení	počet účastník.	nové miesta	udrž. miest.
RPP	2	1	218	716,0	0	4	0	0	0	0	14	78
RMT	7	3,5	8	14,5	1	3	9	2	0	0	21	37
RNR	6	3	20	81	7	2	0	0	0	0	7	7
RZV	77	38,5	92	396	3	32	0	0	0	0	146	308
RLC	2	1	3	12,5	0	0	0	1	0	0	0	87
RPX	0	0	18	70	12	4	0	0	0	0	13	48
RPO	66	33	95	185,5	6	11	6	0	2	53	383	528
RTN	5	2,5	48	317,5	7	0	0	0	0	0	14	188
RTV	0	0	43	153,5	8	8	36	2	0	0	57	18
RKE	0	0	15	64,5	0	0	17	0	0	0	198	182
RKN	63	31,5	85	305,5	3	7	12	0	0	0	27	63
RDS	110	55	167	368	17	1	26	0	0	0	7	25
BPD	12	6	1042	527	9	7	1	0	1	12	25	50
BKE	5	2,5	156	430,5	0	0	0	0	0	0	0	0
BBB	0	0	122	715	6	0	0	0	0	0	7	113
BSN	10	5	27	42	4	7	6	0	0	0	58	240
RBA	13	6,5	211	422,5	0	0	11	0	12	104	0	0
BBA	0	0	27	144	0	0	0	0	0	0	0	84
Spolu	378	189,0	2397	4965,5	83	86	125	4	15	169	977	2056

Vysvetlivky (pre tabuľku pre skupinu A a B):

RPP RPIC Prešov
RMT RPIC Martin
RNR RPIC Nitra
RZV RPIC Zvolen
RLC RPIC Lučenec

skupina A : vybrané skupiny záujemcov o podnikanie

skupina B : malí a strední podnikatelia

NA: NARMSP

konz. info A: počet informatívnych konzultácií pre skupinu A

konz. info B: počet informatívnych konzultácií pre skupinu B

info hod A: počet hodin informatívnych konzultácií pre skupinu A

info hod B: počet hodin informatívnych konzultácií pre skupinu B

konz. odh. A: počet odborných konzultácií pre skupinu A

konz. odh. B: počet odborných konzultácií pre skupinu B

odh hod A: počet hodin odborných konzultácií pre skupinu A

RDS RPIC Dunajská Streda
BPD BIC Prievidza
BKE BIC Košice
BBB BIC Banská Bystrica
BBA BIC Bratislava
RBA RPIC Bratislava

odh hod B: počet hodin odborných konzultácií pre skupinu B

PP (pp NA) počet: počet podn. plánov vypracovaných pre NARMSP

PS (ps NA) počet: počet posudkov k podn. plánom vypracovaných pre NARMSP

PP (pp iné) počet: počet podn. plánov vypracovaných mimo NARMSP

PS (ps iné) počet: počet posudkov k podn. plánom vypracovaných mimo NARMSP

škool. pod.: počet školení

účast: počet účastníkov školení

nové pod.: počet novo založených podnikov

nové miesta: počet novovytvorených pracovných miest

udrž.miest: počet udržiavaných pracovných miest

Aktivity RPIC a BIC: Poradenstvo a vzdelávanie pre vybrané skupiny za rok 2002													
	konz. info A*	info hod. A*	konz. odb. A	odb hod A	vypracované pre NA		PS počet	vypracované mimo NA		škol. pod.	účast.	nové pod.	nové miesta
					PPpočet	FS počet		PPpočet	PSpôčet				
RPP	69	34,5	345	408	0	0	0	2	0	6	106	23	23
RMT	325	162,5	334	647,5	1	0	0	16	1	0	0	400	420
RNR	151	75,5	151	374,5	0	0	0	14	0	0	0	42	49
RZV	77	38,5	127	342,5	0	0	0	0	4	0	0	17	37
RLC	102	51	109	359,5	0	0	0	5	0	1	10		
RPX	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
RPO	109	54,5	137	282	1	0	0	1	0	0	0	2	2
RTN	39	19,5	69	156	3	0	0	0	0	0	0		
RTV	34	17	45	152	0	0	0	40	0	0	0	9	60
RKE	124	62	146	368,5	0	0	0	23	0	2	17	24	26
RKN	127	63,5	160	554	0	0	0	2	0	0	0	3	31
RDS	75	37,5	75	123	0	0	0	0	0	0	0	10	10
BPD	92	46	117	265,5	0	0	0	0	0	3	39	14	14
BKE	28	14	170	698,5	0	0	0	0	0	0	0	14	132
BBB	0	0	39	155	4	0	0	0	0	0	0	28	196
BSN	85	42,5	172	252	0	0	0	7	0	0	0	20	20
RBA	8	4	138	270,5	0	0	0	5	0	5	44		
BBA	0	0	1	1,5	0	0	0	0	0	0	0	1	4
Spolu	1445	722,50	2335,0	5411	9	0	0	115	0	17	216	607	1024

Vysvetlivky (pre tabuľku pre skupinu A a B):

RPP RPIC Prešov
RMT RPIC Martin
RNR RPIC Nitra
RZV RPIC Zvolen
RLC RPIC Lučenec

skupina A : vybrané skupiny záujemcov o podnikanie

skupina B : malí a strední podnikatelia

NA: NARMSP

konz. info A: počet informatívnych konzultácií pre skupinu A

konz. info B: počet informatívnych konzultácií pre skupinu B

info hod A: počet hodín informatívnych konzultácií pre skupinu A

info hod B: počet hodín informatívnych konzultácií pre skupinu B

konz. odb. A: počet odborných konzultácií pre skupinu A

konz. odb. B: počet odborných konzultácií pre skupinu B

odb hod A: počet hodín odborných konzultácií pre skupinu A

RDS RPIC Dunajská Streda

BPD BIC Prievidza

BKE BIC Košice

BBB BIC Banská Bystrica

BBA BIC Bratislava

RBA RPIC Bratislava

odb hod B: počet hodín odborných konzultácií pre skupinu B

PP (pp NA) počet: počet podn. plánov vypracovaných pre NARMSP

PS (ps NA) počet: počet posudkov k podn. plánom vypracovaných pre NARMSP

PP (pp iné) počet: počet podn. plánov vypracovaných mimo NARMSP

PS (ps iné) počet: počet posudkov k podn. plánom vypracovaných mimo NARMSP

šk. pod.: počet školení

účast: počet účastníkov školení

nové pod.: počet novo založených podnikov

nové miesta: počet novovytvorených pracovných miest

udrž.miest: počet udržiavaných pracovných miest

centier. Služby boli dotované zo zdrojov štátneho rozpočtu v objeme cca 4 502 tis.Sk. V roku 2003 bude na program alokovaných 9 160 tis.Sk.

Uvedené centrá poskytli:

- ❖ 1 445 informatívnych konzultácií v celkovom objeme 722,5 poradenských hodín z oblastí potrebných pre začiatok a rozvoj podnikania,
- ❖ 2 335 odborných konzultácií v celkovom objeme 5 411 poradenských hodín zo všetkých oblastí potrebných pre začiatok a rozvoj podnikateľských aktivít.

Pre účely získania úverov, či už v rámci finančných podporných schém alebo komerčných zdrojov, RPIC/BIC :

- ❖ vypracovali 124 podnikateľských plánov v celkovom objeme 2167,5 hodín,
- ❖ posúdili 5 podnikateľských plánov v celkovom objeme 44 hodín.

Podľa predbežných výsledkov takto pomohli vytvoriť 607 nových podnikov a 1 024 nových pracovných miest.

Z programu bola hrazená organizácia 17 školení v celkovom objeme 570 hodín pre 216 účastníkov. Školenia boli organizované na nasledujúce témy: Základy podnikania, Príprava na podnikanie, Podnikateľské minimum, Elektronická kancelária - práca s VT, Základy výpočtovej techniky, Príprava podnikateľského plánu, Práca s počítačom.

5.6 Subkontrakčná burza Slovenska

V rámci programu Subkontraktácia bola v roku 2002 zorganizovaná účasť slovenských MSP na troch medzinárodných subkontrakčných výstavách v spoločnom stánku NARMSP:

- ❖ ESEF Utrecht (Holandsko)
- ❖ SWISSTECH Basel (Švajčiarsko)
- ❖ MIDEST Paríž (Francúzsko)

Účastníci sa zúčastnili uvedených výstav s finančnou podporou zo strany NARMSP vo výške 75 % (50 % v rámci programu Subkontraktácia a 25 % zo schémy de minimis). Všetky tieto výstavy mali význam aj pre Subkontraktnú burzu Slovenska (SBS) vzhľadom na značný nárast dopytov zo zahraničia na kooperáciu so slovenskými MSP. V priebehu celého roka 2002 obdržala SBS celkove 128 dopytov. Všetky dopyty boli postupne spracované a transferované slovenským MSP so zodpovedajúcim výrobným a technologickým profilom. Súčasťou aktivít SBS bola tiež organizácia misií a sprevádzanie zástupcov zahraničných firiem pri návštevách a rokovaníach so slovenskými MSP. Pracovníci SBS uskutočnili 9 misií s cieľom rozvoja kooperácií, výberov výrobných priestorov pre zahraničné subjekty a založenie JV.

Hlavné zámery Subkontrakčnej burzy Slovenska:

- ❖ získavanie, spracovanie a sprostredkovanie požiadaviek zahraničných firiem na kooperáciu so slovenskými MSP,

- ❖ poskytovanie finančnej pomoci pri prezentácii slovenských MSP na medzinárodných subkontrakčných výstavách v samostatnom stánku alebo v spoločnom stánku NARMSP,
- ❖ organizácia subkontrakčných konferencií, workshopov a búr s cieľom vytvárať kooperačné vzťahy mainkontraktorov zo zahraničia a subdodávateľov zo Slovenska,
- ❖ sprostredkovanie a organizácia misií zástupcov zahraničných firiem za účelom vyhľadávania kooperačných partnerov so zodpovedajúcim technologickým a výrobným profilom,
- ❖ vyhľadávanie vhodných výrobných hál a budov na základe špecifikácie požiadaviek zahraničných zadávateľov,
- ❖ technické poradenstvo a asistencia pri vzniku spoločných podnikov (JV) zahraničných subjektov a slovenských MSP

Počas roka 2002 sa uzavrela podstatná časť riešenia spoločného projektu „Program rozvoja taliansko slovenských MSP, 2001 - 2002“. Výsledkom spoločného projektu je:

- ❖ 17 spoločných taliansko-slovenských JV,
- ❖ 18 finančných podpôr pre rozvoj zahraničnej kooperácie talianskych a slovenských MSP,
- ❖ príprava školenia zástupcov slovenských inštitúcií a MSP,
- ❖ príprava manuálu pre talianskych investorov na Slovensku,
- ❖ analýza finančných efektov aktivít talianskych subjektov v slovenskom prostredí.

6. Vyhodnotenie podporných podprogramov financovaných zo zdrojov štátneho rozpočtu a PHARE, realizovaných NARMSP

6.1 CEPAC Slovensko

V roku 2002 pokračovala spolupráca so združením CEPAC Slovensko, ktoré zabezpečovalo Komplexný vzdelávaco-poradenský program (KVPP) pre nezamestnaných. Združenie okrem realizácie vzdelávania a poradenstva pre záujemcov o podnikanie z radov evidovaných nezamestnaných zabezpečilo aj organizovanie odborných seminárov pre lektorov a poradcov zabezpečujúcich KVPP. Obsahová štruktúra vzdelávacieho kurzu vychádzala z poznatkov a skúseností francúzskeho združenia CEPAC Soissons v Picardii. KVPP bol orientovaný na oblasť zakladania mikropodnikov a malých podnikov a pozostáva zo 4 etáp - výber vhodných evidovaných nezamestnaných, vzdelávanie, doprovod a sledovanie.

Aktivity Združenia CEPAC boli financované zo zdrojov NÚP a zo zdrojov PHARE. V priebehu roku 2002 boli realizované nasledovné aktivity:

- ❖ odborné konzultácie a poradenstvo pre nezamestnaných - bolo zrealizovaných 36 kurzov pre 561 absolventov KVPP, poskytnutých bolo 4 212 hodín poradenských rozhovorov. V roku 2002 bolo novozaložených 413 podnikov,
- ❖ vzdelávacie kurzy pre lektorov, ktorí participujú na programe KVPP - zorganizovaných bolo 16 kurzov s celkovým počtom účastníkov 219,
- ❖ prostredníctvom CEPACu bola zorganizovaná účasť na 1 výstave - MODDOM Bratislava, na ktorej sa prezentovalo 8 podnikov založených absolventmi programu,
- ❖ boli spracované 2 príručky pre lektorov, a to na témy: Daňové právo a Psychológia,
- ❖ bola vyvinutá učebná pomôcka „boíte“ - skladačka navrhnutá francúzskymi partnermi, ktorá bude využívaná v etape predvýberu a pri výučbe Psychológie v programe KVPP.

6.2 Podnikateľské inkubátory

Podnikateľské inkubátory tvoria vo svete významnú súčasť podpornej infraštruktúry pre MSP. V súčasnosti na Slovensku tento systém podpory nie je dostatočne rozvinutý, keďže doposiaľ neexistuje dobre vybavená a fungujúca sieť inkubátorov ponúkajúca podnikateľom vhodné priestory a technickú infraštruktúru, komplexné služby a štartovací kapitál. Činnosť podnikateľských inkubátorov spočíva v podpore začínajúcich MSP pri začatí podnikania a existujúcich MSP v ich ďalšom rozvoji vytváraním vhodných podmienok pre podnikanie a poskytovaním komplexných poradenských a vzdelávacích služieb. Pre firmy s vyššou úrovňou technológie (high-tech) sú k dispozícii aj špeciálne priestory ako napr. laboratória a skúšobné priestory.

Na jeseň 2002 boli slávnostne otvorené a uvedené do činnosti podnikateľské inkubátory v Martine a Banskej Bystrici. Projekty boli realizované s finančnou podporou z programu PHARE. Inkubátor v Martine spolufinancovala aj flámska vláda.

V roku 2002 boli vyhlásené verejné súťaže, v rámci ktorých boli vybraní zhotovitelia stavieb ďalších podnikateľských inkubátorov v Spišskej Novej Vsi, Rožňave a technologických inkubátorov v Košiciach, Prešove a Bratislave.

6.3 Centrá prvého kontaktu

Jednou zo základných potrieb pri vytváraní nových a rozvoji existujúcich podnikov je ľahký prístup k potrebným poradenským a informačným službám. Agentúra má prostredníctvom inštitucionálnej siete RPIC/BIC zastúpenie v takmer všetkých regiónoch Slovenska. Hoci je sieť existujúcich centier z geografického hľadiska rozložená rovnomerne, chýbal užší kontakt s klientmi v regióne východného Slovenska v oblastiach s vysokou mierou nezamestnanosti. To viedlo k myšlienke založiť 9 centier prvého kontaktu vo vybraných okresných mestách (Bardejov, Brezno, Levoča, Medzilaborce, Michalovce, Poltár, Sabinov, Snina a Veľký Krtíš), ktoré záujemcom o podnikanie a existujúcim podnikateľom sprostredkujú prvé kontakty s podnikateľským prostredím, informácie o možnostiach podnikania a jeho podpory v regiónoch SR.

Na jeseň 2002 prebehli školenia pracovníkov centier a od januára 2003 realizujú centrá aktivity zamerané na regionálny rozvoj a rozvoj malého a stredného podnikania s cieľom podporiť podnikanie vo svojom regióne.

6.4 Podporný úverový program

Hlavným cieľom Podporného úverového programu je umožniť malým a stredným podnikateľom prístup k investičnému a prevádzkovému kapitálu formou strednodobého úveru za výhodnejších podmienok. Podporný úverový program je určený malým a stredným podnikateľom, zamestnávajúcim do 250 zamestnancov, ktorí podnikajú v oblasti výroby, remesiel, služieb a aktívneho cestovného ruchu. Podnikatelia, ktorí spĺňajú kritériá programu, môžu požiadať o poskytnutie úveru v maximálnej výške 10 mil.Sk s dobou splatnosti 8 rokov.

V roku 2002 v programe spolupracovali tieto komerčné banky: Slovenská sporiteľňa, a.s., Tatra banka, a.s., UniBanka, a.s., Istrobanka, a.s., Ľudová banka, a.s. a Všeobecná úverová banka, a.s..

Od začiatku realizácie programu v roku 1994 do 31. 12. 2002 bolo celkom poskytnutých 1 159 úverov v celkovom objeme 3 787,517 mil.Sk, z toho v roku 2002 bolo poskytnutých 49 úverov v celkovom objeme 166,493 mil.Sk. K 31. 12. 2002 bolo splatených celkom 591 úverov v objeme 1 767,868 mil.Sk.

Ďalším dôležitým faktorom pri realizácii Podporného úverového programu je jeho dopad na zamestnanosť. Kumulatívne k 31. 12. 2002 bolo udržaných, resp. vytvorených 39 551 pracovných miest, z toho 1 368 pracovných miest za úvery poskytnuté v roku 2002.

Informáciu o smerovaní úverov do jednotlivých oblastí podnikateľských činností poskytuje v prílohe graf č. 33.

Základné informácie o Podpornom úverovom programe (stav k 31. 12. 2002)

Podporný úverový program	UniBanka, a.s.	Slovenská sporiteľňa, a.s.	Istrobanka, a.s.	Tatra banka, a.s.	Ludová banka, a.s.	VÚB, a.s.	Spolu
Počet úverov	378	388	124	174	91	4	1 159
Celková výška úverov (v mil. Sk)	1317,166	1094,623	445,802	668,615	247,811	13,5	3787,517
Priem. výška jedného úveru (v mil. Sk)	3,48	2,82	3,60	3,84	2,72	3,38	3,27

Prehľad poskytnutých úverov v rámci PÚP v odvetvovom členení (stav k 31. 12. 2002)

Odvetvie	Celková výška úverov (v mil. Sk)	Počet poskytnutých úverov celkom
Potravinárska výroba	628,113	184
Textilná výroba	7 207,776	77
Drevársky priemysel	405,05	135
Kovo, plasty	763,53	217
Sklo, kamenárstvo	66,26	25
Stavebný priemysel	358,64	105
Energetika	69,33	22
Polygrafia	58,44	17
Chemický a farmaceutický priemysel	101,64	27
Cestovný ruch	360,945	106
Služby	767,793	244
Celkom	3787,517	1 159

Prehľad poskytnutých úverov v rámci PÚP v okresnom členení za rok 2002

Okres - kraj	Počet poskyt. úverov k 31.12.2002	Výška poskyt. úverov (v Sk) k 31.12.2002	Počet poskyt. úverov za rok 2002	Výška poskyt. úverov za rok 2002
Banskobystrický kraj	163	532 225 000	7	21 660 000
Banská Bystrica	36	141 240 000	1	5 000 000
Banská Štiavnica	3	4 700 000	0	0
Brezno	8	19 820 000	0	0
Detva	7	25 193 000	1	2 500 000
Krupina	3	3 800 000	0	0
Lučenec	40	128 901 000	1	2 820 000
Poltár	0	0	0	0
Revúca	4	13 800 000	0	0
Rimavská Sobota	7	13 000 000	0	0
Veľký Krtíš	3	14 000 000	0	0
Zvolen	39	132 831 000	2	5 500 000
Žarnovica	0	0	0	0
Žiar nad Hronom	11	29 100 000	0	0
Kremnica	1	840 000	1	840 000
Kremnická Bane	1	5 000 000	1	5 000 000
Bratislavský kraj	143	501 730 690	3	9 600 000
Bratislava I - V	112	393 680 690	3	9 600 000
Malacky	10	37 600 000	0	0
Pezinok	15	51 150 000	0	0
Senec	6	19 300 000	0	0
Košický kraj	138	389 801 310	6	21 268 000
Košice I - IV, okolie	55	180 050 000	2	8 050 000
Gelnica	1	1 500 000	0	0
Michalovce	7	24 900 000	1	2 900 000
Rožňava	20	40 203 310	0	0
Sobrance	1	4 000 000	0	0
Spišská Nová Ves	38	106 968 000	2	6 318 000
Trebišov	15	28 180 000	0	0
Sečovce	1	4 000 000	1	4 000 000
Nitriansky kraj	146	488 596 000	6	20 800 000
Nitra	44	152 470 000	1	800 000
Komárno	20	52 207 000	0	0
Levice	22	92 409 000	0	0

Okres - kraj	Počet poskyt. úverov k 31.12.2002	Výška poskyt. úverov (v Sk) k 31.12.2002	Počet poskyt. úverov za rok 2002	Výška poskyt. úverov za rok 2002
Nové Zámky	32	105 900 000	5	20 000 000
Šaľa	5	19 500 000	0	0
Topoľčany	22	61 110 000	0	0
Zlaté Moravce	1	5 000 000	0	0
Prešovský kraj	151	528 192 000	6	20 500 000
Prešov	51	204 478 000	0	0
Bardejov	15	61 100 000	2	8 000 000
Humenné	5	17 500 000	0	0
Kežmarok	5	18 000 000	0	0
Levoča	2	5 000 000	1	3 000 000
Medzilaborce	0	0	0	0
Poprad	48	153 073 000	2	7 000 000
Sabinov	2	5 400 000	0	0
Snina	2	10 000 000	0	0
Stará Ľubovňa	9	22 016 000	0	0
Stropkov	2	10 000 000	0	0
Stročín	1	2 500 000	1	2 500 000
Svidník	1	1 400 000	0	0
Vranov nad Topľou	8	17 725 000	0	0
Trenčiansky kraj	153	511 235 863	10	38 000 000
Trenčín	37	113 880 000	3	13 000 000
Bojnice	1	5 000 000	1	5 000 000
Bánovce nad Bebravou	2	10 000 000	0	0
Ilava	2	8 900 000	0	0
Myjava	8	17 500 000	0	0
Nové M. nad Váhom	11	40 638 336	0	0
Partizánske	4	13 900 000	1	3 000 000
Považská Bystrica	17	52 250 000	0	0
Prievidza	64	230 167 527	5	17 000 000
Púchov	7	19 000 000	0	0
Trnavský kraj	93	313 614 000	4	10 350 000
Trnava	28	89 310 000	2	1 850 000
Dunajská Streda	30	117 659 000	0	0
Galanta	12	39 300 000	0	0
Hlohovec	1	2 400 000	0	0

Okres - kraj	Počet poskyt. úverov k 31.12.2002	Výška poskyt. úverov (v Sk) k 31.12.2002	Počet poskyt. úverov za rok 2002	Výška poskyt. úverov za rok 2002
Piešťany	5	13 595 000	0	0
Senica	12	35 550 000	0	0
Skalica	4	10 800 000	1	3 500 000
Moravany nad Váhom	1	5 000 000	1	5 000 000
Žilinský kraj	172	522 122 611	7	24 315 000
Žilina	52	152 779 000	5	16 315 000
Bytča	4	7 800 000	0	0
Čadca	7	15 620 000	0	0
Dolný Kubín	15	47 550 000	0	0
Kysucké Nové Mesto	4	10 500 000	0	0
Liptovský Mikuláš	23	78 631 000	1	5 000 000
Martin	51	167 811 970	1	3 000 000
Námestovo	4	12 200 000	0	0
Ružomberok	9	20 030 641	0	0
Turčianske Teplice	1	5 000 000	0	0
Tvrdošín	2	4 200 000	0	0
Spolu	1 159	3 787 517 474	49	166 493 000

6.5 Mikropôžičkový program

Hlavným cieľom Mikropôžičkového programu je riešiť problém prístupu malých podnikateľov v regiónoch k malým úverom. Program je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim do 20 pracovníkov. Záujem podnikateľov o mikropôžičky predstihol očakávania a v roku 2002 pribudli ďalšie 3 centrá, ktoré začali program poskytovať, takže koncom roku 2002 program realizovalo už pätnásť centier pokrývajúcich plošne celé územie Slovenskej republiky.

Mikropôžičku možno použiť na nákup hnuťelného a nehnuteľného investičného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov alebo nákup potrebných zásob a surovín. Maximálna výška mikropôžičky je 800 tis.Sk a lehota splatnosti do 3 rokov.

V priebehu roku 2002 predložilo žiadosť o poskytnutie mikropôžičky 368 záujemcov, pričom bolo poskytnutých 244 mikropôžičiek v celkovej výške 95 092 338 Sk. Celkovo bolo v rámci Mikropôžičkového programu od začiatku jeho realizácie poskytnutých 529 mikropôžičiek vo výške 182 927 890 Sk. Priemerná výška mikropôžičky je 345 799 Sk.

Ďalším dôležitým faktorom pri realizácii Mikropôžičkového programu je jeho dopad na zamestnanosť v regiónoch. Celkovo bolo od začiatku poskytovania mikropôžičiek vytvorených 820 a udrжанých 875 pracovných miest.

Prehľad o poskytnutých mikropôžičkách podľa jednotlivých centier za rok 2002

Centrum	Počet poskytnutých mikropôžičiek za rok 2002	Výška poskytnutých mikropôžičiek za rok 2002 v Sk
RPIC Dunajská Streda	19	6 494 876
RPIC Komárno	21	8 380 000
RPIC Martin	23	9 807 000
RPIC Nitra	19	6 748 000
RPIC Považská Bystrica	28	7 872 529
RPIC Prešov	10	4 540 000
RPIC Prievidza	43	18 900 000
BIC Spišská Nová Ves	7	3 150 000
RPIC Trenčín	20	9 909 833
RPIC Trebišov	14	4 600 000
RPIC Zvolen	20	6 030 100
Seed Capital Company, s.r.o.	20	8 660 000
Spolu	244	95 092 338

Prehľad o poskytnutých mikropôžičkách podľa jednotlivých centier od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu

Centrum	Počet poskytnutých mikropôžičiek celkom	Výška poskytnutých mikropôžičiek celkom v SR
RPIC Dunajská Streda	19	6 494 876
RPIC Komárno	42	16 565 000
RPIC Martin	30	12 657 000
RPIC Nitra	19	6 748 000
RPIC Považská Bystrica	123	31 499 371
RPIC Prešov	55	17 852 000
RPIC Prievidza	43	18 900 000
BIC Spišská Nová Ves	20	8 400 000
RPIC Trenčín	20	9 909 833
RPIC Trebišov	30	10 790 000
RPIC Zvolen	81	23 351 810
Seed Capital Company, s.r.o.	47	19 760 000
Spolu	529	182 927 890

Prehľad o poskytnutých mikropôžičkách podľa odvetví za rok 2002

Odvetvie	Počet poskytnutých mikropôžičiek za rok 2002	Výška poskytnutých mikropôžičiek za rok 2002 v Sk
Poľnohospodárstvo	31	12 342 757
Výroba	93	40 551 933
Obchod	34	9 808 269
Služby	61	23 273 131
Cestovný ruch	16	5 526 248
Iné	9	3 590 000
Spolu	244	95 092 338

Prehľad o poskytnutých mikropôžičkách podľa odvetví od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu

Odvetvie	Počet poskytnutých mikropôžičiek za rok 2002	Výška poskytnutých mikropôžičiek za rok 2002 v Sk
Poľnohospodárstvo	49	18 390 051
Výroba	181	70 069 156
Obchod	101	30 970 671
Služby	142	45 979 839
Cestovný ruch	34	11 251 248
Iné	22	6 266 925
Spolu	529	182 927 890

6.6 Spoločnosť zárodkového kapitálu (Seed Capital Company)

Hlavnou charakteristikou spoločnosti zárodkového kapitálu (SCC), ktorá bola založená v roku 1994 NARMSP, je investovanie do základného imania firmy. Spoločnosť riadi fond štartovacieho kapitálu, z ktorého sa vykonávajú investície do výšky 5 mil.Sk pre malých a stredných podnikateľov na Slovensku. Program je financovaný z prostriedkov programu PHARE. Cieľom spoločnosti je finančnými investíciami umožniť vznik a rozvoj nových podnikov a rozvinúť činnosť existujúcich podnikov. Pri investovaní sú preferované najmä projekty z oblasti priemyselnej výroby, výrobných služieb a aktívneho cestovného ruchu.

V priebehu roku 2002 sa uskutočnili 4 zasadnutia Investičného výboru. Ostatné aktivity fondu boli zamerané na monitoring 43 spoločností nachádzajúcich sa v portfóliu spoločnosti. Celkovo bolo v roku 2002 nainvestovaných 25,5 mil.Sk, 16,4 mil.Sk do základného imania spoločností a 9,1 mil.Sk vo forme úveru.

Kumulatívne k 31.12.2002 sa uskutočnilo 28 zasadnutí Investičného výboru, bolo prerokovaných 56 investičných návrhov, z ktorých 44 bolo schválených, 10 bolo

schválených s podmienkou a 2 boli zamietnuté. Skutočne realizovaných investícií je 51 do 24 spoločností. Do týchto spoločností nachádzajúcich sa v portfóliu Seed Capital Company, s.r.o., bola investovaná celková čiastka 116,79 mil.Sk. Čiastka 73,36 mil.Sk bola poskytnutá do základného imania spoločností a 43,43 mil.Sk vo forme úveru.

V roku 2002 zriadil SCC Regionálny fond štartovacieho kapitálu v Banskej Bystrici a otvoril regionálnu kanceláriu. Na jeho činnosť boli poskytnuté finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu vo výške 9,6 mil. Sk. Fond zaháji svoju činnosť v roku 2003. Preferovaná výška investície je 2 - 3 mil. Sk. Daný fond sa zameriava na projekty z regiónov stredného a východného Slovenska (Banská Bystrica, Žilina, Prešov, Košice).

Prehľad poskytnutých investícií v členení podľa krajov za rok 2002

Kraj	Počet realizovaných investícií	Výška realizovaných investícií v mil.Sk
Banskobystrický kraj	2	1,5
Bratislavský kraj	1	1,5
Košický kraj	0	0
Nitriansky kraj	0	0
Prešovský kraj	5	16,8
Trenčiansky kraj	3	3,2
Trnavský kraj	0	0
Žilinský kraj	1	2,5

Prehľad poskytnutých investícií v členení podľa krajov k 31. 12. 2002 celkom

Kraj	Počet realizovaných investícií k 31.12. 2002	Výška realizovaných investícií v Sk k 31.12.2002
Banskobystrický kraj	6	15
Bratislavský kraj	8	10,85
Košický kraj	4	6,94
Nitriansky kraj	3	3,6
Prešovský kraj	7	22,8
Trenčiansky kraj	4	6,6
Trnavský kraj	11	34,9
Žilinský kraj	8	16,1

6.7 Euro Info Centrum

Na informačné zabezpečenie MSP a zvýšenie ich šancí na európskom trhu zriadila Európska komisia sieť 263 Euro info centier v rôznych krajinách Európy. Na Slovensku fungujú 2 centrá (EIC Bratislava a EIC Prešov) s úlohou zabezpečiť slovenským podnikateľom aktuálne a relevantné informácie o Európskej únii. Ich práca siaha od legislatívnych otázok až po vyhľadávanie partnerov pre obchodné a kooperačné vzťahy.

V roku 2002 bolo preložených a publikovaných približne 700 ponúk v rámci systému VANS a BRE. Zo strany slovenských firiem bolo vyžiadaných cez EIC Bratislava 253 kontaktov. Slovenskí podnikatelia mohli prezentovať svoje ponuky na kooperáciu cez oba spomenuté systémy. Túto možnosť využilo 45 firiem. Zahraničné firmy si vyžiadali 76 kontaktov na slovenské firmy.

V roku 2002 začalo centrum vydávať elektronický časopis EIC-zine pre MSP, ktorý denne prináša aktuality z Európy zamerané na podnikateľské prostredie Slovenska. V sekcii Informačné technológie sa časopis venuje aj oblasti rozvoja elektronického obchodu a jeho podpore zo strany Európskej únie.

V roku 2002 zabezpečilo bratislavské EIC účasť 30 slovenských firiem na 5 kooperačných podujatiach v zahraničí. Podujatia sa konali v Nemecku - Magdeburg (IBEX ENTEC 2002), Dortmund (Euro Partner NRW), vo Švédsku - Sättra Brunn (Interprise Woodworking), v Chorvátsku - Split (Adriatic Sea Partenariat) a v Českej republike - Brno (Kontakt-Kontrakt). Pri organizácii niektorých podujatí spolupracovali obe slovenské centrá. Na podujatí Kontakt-Kontrakt kooperovalo centrum s SOPK Bratislava.

7. NARMSP - implementačná agentúra programov PHARE

7.1 NARMSP ako implementačná agentúra programu PHARE

Ako projektová riadiaca jednotka PHARE, NARMSP realizovala programy PHARE pri navrhovaní nových opatrení na podporu resp. rozvoj MSP. Od roku 2001 pôsobí NARMSP ako implementačná agentúra pre programy podpory malého a stredného podnikania a pripravuje stratégiu na implementáciu štrukturálnych fondov.

NARMSP aj v roku 2002 pokračovala vo svojej činnosti v prospech malého a stredného podnikania zameranej na finančné podporné programy, vzdelávanie a poradenstvo a politiku a rozvoj malého a stredného podnikania. V roku 2002 zabezpečovala aj plnenie úloh v rámci Národného programu pre prijatie *acquis communautaire* (NPAA) v oblasti MSP. V nadväznosti na Národný program boli jednotlivé programy boli rozdelené do 4 priorít.

Celkový objem podpory z PHARE prostriedkov využitý na programy realizované v roku 2002 bol 12 061 tis.EUR, čo je v prepočte 503 214 tis.Sk kurzom k 31. 12. 2002.

K 31. 12. 2002 tak NARMSP prostredníctvom finančných memoránd na programy pomoci MSP realizovala programy PHARE v celkovej výške 42 439 tis.EUR, t.j. v prepočte kurzom k 31. 12. 2002 1 770 640 tis. Sk.

Čerpanie finančných prostriedkov z programov PHARE

	EUR	Sk
Uľahčenie prístupu ku kapitálu	9 462 996	394 815 137
Podporný úverový program	4 800 000	200 265 600
Mikropôžičky	3 450 000	143 940 900
Spoločnosť zárodkového kapitálu	1 150 000	47 980 300
Technická asistencia pre finančnú podporu MSP	23 156	966 132
Technická asistencia pre RSCF	39 840	662 204
Upevnenie postavenia sektora MSP	1 098 631	45 837 113
Vzdelávanie a tréningy MSP - granty	548 311	22 876 630
Technická asistencia pre vzdelávanie a tréningy	257 899	10 760 068
Tréningový program pre mladých ľudí - granty	25 296	1 055 404
Public relations kampaň - workshopy	27 500	1 147 355
Public relations kampaň - tlačové materiály	28 605	1 193 479
Školenia a konferencie pre RPIC/BIC	14 500	604 969
Podpora MSP - granty	73 520	3 067 401
Technické vybavenie CPK	0	0
Technická asistencia pre CPK	123 000	5 131 806
Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP	1 499 486	62 561 567
Technická asistencia pre podpornú politiku MSP	334 000	13 935 148
II. medzinárodná konferencia MSP	14 840	619 154
Vybudovanie BI Martin	500 000	20 861 000
Vybudovanie BI Banská Bystrica	484 427	20 211 271
Technická asistencia pre vybudovanie BI	51 520	2 149 517
CEPAC	68 358	2 852 037
Spin off	46 341	1 933 439
Programy spolu (I. - III.)	12 061 113	503 213 757

Výsvetlivky:

RSCF - Regionálny fond štartovacieho kapitálu

BI - podnikateľský inkubátor

7.2 Spin-off

V snahe napomáhať reštrukturalizácii slovenských priemyselných podnikov NARMSP aj v roku 2002 zabezpečovala z prostriedkov programu PHARE poskytovanie špecializovaného poradenstva v projekte spin-off.

Metóda spin-off je zameraná na vyčleňovanie malých a stredných podnikov z veľkých štátnych i privatizovaných, prevažne priemyselných podnikov, ale aj obcí a iných subjektov. Vyčlenením sa tieto strediská stávajú samostatným právnym subjektom, a tým získavajú možnosť podnikania aj mimo priamej obchodnej spolupráce s materským podnikom. Výsledkom je udržanie zamestnanosti, zníženie nákladov materskej firmy a rozšírenie pôsobnosti osamostatnených firiem.

V priebehu roka 2002 bola vytvorená databáza viac než 140 podnikov, ktoré boli oslovené ohľadom účasti v projekte. Počas roka sa uskutočnili 4 cykly školení pre 36 nositeľov projektov. Celkovo bolo vypracovaných 20 podnikateľských zámerov. Z toho bolo založených 12 nových vyčlenených podnikov a ďalších 8 vyčlenených podnikov bude založených v priebehu nasledujúceho roka. Vo vyčlenených podnikoch bolo udržaných 185 pracovných miest.

7.3 Grantové schémy z programu PHARE

V priebehu roka 2001 vyhlásila NARMSP výzvu na podanie projektov v rámci troch grantových schém, a to Program poradenstva a vzdelávania pre MSP, Program školení pre záujemcov o podnikanie z radov mladých absolventov škôl a žien a Program podpory združení/organizácií malých a stredných podnikateľov

V rámci 1. grantovej schémy bolo zrealizovaných 18 projektov, na ktoré bolo vyčerpaných 655 215,83 EUR. Podľa definitívnych výsledkov bolo v rámci grantov 7 907 klientom z radov MSP a VS (vybranej skupiny záujemcov o podnikanie) poskytnuté dotované informatívne a odborné poradenstvo v objeme 30 609 hodín, celkovo bolo zorganizovaných 211 školení pre 2 842 účastníkov. Starostlivosť bola poskytnutá 29 inkubátorovým firmám. Zrealizovaný bol aj celý rad špecifických aktivít jednotlivých projektov ako sú napr.: technologické audity, vypracovanie odborných príručiek, tvorba webovských informačných stránok pre MSP a VS, informačné dni v regiónoch, atď.

V rámci 2. grantovej schémy boli zrealizované 3 projekty. Celkovo bolo vyčerpaných 25 296 EUR. V rámci grantovej schémy bolo zorganizovaných 5 školení pre 76 účastníkov, pre 15 klientov z radu mladých ľudí a žien, ktorí majú záujem podnikat', bolo poskytnuté dotované informatívne a odborné poradenstvo v objeme 224 hodín a vypracovaných 26 podnikateľských plánov. Zrealizovaný bol aj rad špecifických aktivít uskutočnených v rámci programu: príprava video dokumentu Príklady podnikania na vidieku, príprava učebných materiálov a manuálu pre záujemcov o podnikanie, atď.

Tretia grantová schéma bola určená na podporu inštitúcií združujúcich malých a stredných podnikateľov. Zamerala sa na zlepšenie stratégie, štruktúry a riadiacich schopností týchto združení, zväzov a cechov MSP, na rozšírenie ich členskej základne, zlepšenie ich infraštruktúry, posilnenie interných a externých kapacít na podporu ich záujmov.

Z uvedenej grantovej schémy bolo podporených 15 združení podnikateľov v celkovej sume 400 000 EUR.

8. Podpora z iných zdrojov

8.1 Program TRANSFORM

Počas tretej, záverečnej fázy programu Transform, ktorá prebiehala od októbra 2001 do februára 2003, bolo spracovaných 11 dopytov firiem, t.j. 11 plánov poradenstva. Bolo uzatvorených 7 zmlúv o poskytnutí poradenstva, z toho 5 poradenstiev je už uzavretých.

Boli realizované 3 semináre pre pracovníkov centier RPIC/BIC na témy kontroľing, nadväzovanie obchodných kontaktov a základy podnikového poradenstva (spolu bolo vyškolených 30 poradcov).

Pre sieť centier RPIC/BIC bol nemeckými expertmi vypracovaný marketingový koncept, ktorý obsahoval odporúčania, stratégie a projekty pre úspešný rozvoj centier. Čiastočne sa začalo aj s implementáciou marketingového konceptu. Nemeckí experti spolu s RPIC/BIC vypracovali časový harmonogram realizácie projektov rozvoja.

8.2 Program SIMEST

Na konci roka 2002 vrcholila spolupráca, ktorú iniciovalo Ministerstvo zahraničného obchodu Talianska. Realizátorom projektu „Program rozvoja taliansko-slovenských MSP, 2001 - 2002“ bola za taliansku stranu spoločnosť SIMEST S.p.A. (Società Italiana per le Imprese all'Estero). Za slovenskú stranu bola realizátorom projektu NARMSP. V jednotlivých fázach realizácie projektu bolo vytipovaných 134 slovenských MSP, ktoré spĺňali predpoklady pre vytvorenie taliansko-slovenského spoločného podniku (joint venture - JV), resp. pre zahraničnú priemyselnú kooperáciu.

V ďalšej fáze NARMSP uskutočnila bližšiu špecifikáciu a spolu s talianskym partnerom selekciu vhodných slovenských 25 MSP. Zástupcovia talianskych zúčastnených subjektov a pracovníci NARMSP uskutočnili návštevu a rokovania u vybratých slovenských MSP. Slovenskí MSP vyhotovili štúdie s cieľom analýzy vlastných podmienok pre realizáciu investičných zámerov (feasibility studies), na základe ktorých boli pripravené predbežné zmluvy o vytvorení JV (agreements). Celkove vzniklo 17 spoločných taliansko-slovenských spoločných podnikov (JV) a z talianskej strany bolo poskytnutých 18 finančných podpôr pre rozvoj zahraničnej kooperácie talianskych a slovenských MSP.

8.3 Zahraničné úverové linky EIB a JBIC

Financovanie malého a stredného podnikania na Slovensku podporuje od roku 1993, t.j. od svojho vzniku, aj Národná banka Slovenska, prostredníctvom špeciálnych zahraničných úverových liniek. V období rokov od 1993 - 1997 podpísala NBS dve zmluvy s Európskou investičnou bankou (Pôžičky AGL a AGL II) a tri zmluvy s EXIM Bank of Japan, (TSL, TSL II a TSL III). Prostriedky z týchto pôžičiek boli určené na podporu súkromného podnikania na Slovensku. Konkrétne projekty boli

financované vybranými komerčnými bankami na základe sprostredkovateľských zmlúv, ktoré majú uzatvorené s NBS.

Financovanie v rámci úverovej linky AGL a AGL II od Európskej investičnej banky bolo ukončené. Pôžička od Japan Bank for International Cooperation (pôvodne Export-Import Bank of Japan) bola poskytnutá prostredníctvom troch úverových liniek Two Step Loan (TSL I, TSL II, TSL III). V roku 2002 boli čerpané už iba revolvingové zdroje a v rámci linky TSL III bolo takto prefinancovaných 36 projektov v objeme 393 221 088,- Sk. Linka TSL I a TSL II nebola čerpaná.

V uvedených programoch sa od začiatku realizácie k 31. 12. 2002 kumulatívne prefinancovalo z pôvodných zdrojov a revolvingu spolu 1 122 projektov v celkovej výške 15,814 mld.Sk.

9. Návrh opatrení na rozvoj MSP v roku 2004

9.1 V oblasti prístupu ku kapitálu a podporných programov

Prístup ku kapitálu tvorí jednu z najvýznamnejších bariér rozvoja MSP. Treba však priznať, že v roku 2002 sa v tejto oblasti situácia zlepšila, ale nemožno sa s ňou uspokojiť. Aj v tejto oblasti je ešte čo skvalitňovať.

V ďalšom období je potrebné v tejto oblasti hlavne:

1. Vytvoriť priaznivé podmienky pre súkromné subjekty, ktoré poskytujú zárodkový, prevádzkový či rozvojový kapitál prostredníctvom poskytovania daňových zvýhodnení pre fondy rizikového kapitálu, poskytnutím výhodných dlhodobých a nízkoúročených úverov fondom rizikového kapitálu z prostriedkov ŠR, prípadne prostredníctvom priameho kapitálového vstupu štátu do fondov rizikového kapitálu.
2. Systém aktívnej politiky trhu práce výraznejšie orientovať na podporu tvorby pracovných príležitostí u MSP.
3. Vytvoriť vhodné podmienky pre fungovanie kapitálového trhu na Slovensku.
4. Vytvoriť medzirezortnú koordinačnú radu pre podporné programy MSP pod gestorstvom MH SR.
5. S cieľom podpory exportu rozširovať poistenie vývozných úverov proti komerčným a politickým rizikám.
6. Zintenzívniť informačnú kampaň o význame elektronického obchodu pre malé a stredné podniky pri zvyšovaní odbytu svojich produktov a rozširovaní exportu na zahraničných trhoch.
7. Podporovať rozvoj elektronického obchodu zvyšovaním kompetentnosti MSP v tejto oblasti prostredníctvom vzdelávania a poradenstva.
8. Vyhodnocovať dopad a efektívnosť realizácie podporných programov, najmä tých, ktoré sú priamou formou finančnej podpory podnikateľov.

9.2 V oblasti legislatívnych a administratívnych bariér

Napriek tomu, že sa za posledný rok urobilo pre skvalitnenie podnikateľského prostredia pomerne významné množstvo opatrení, je potrebné naďalej venovať tejto problematike trvalú pozornosť a prijímať opatrenia v legislatívnej oblasti, ktoré prispievajú k zlepšeniu podnikateľského prostredia.

Hlavnými trvalými úlohami sú najmä:

1. Inštitút skráteného schvaľovacieho konania v NR SR využívať len v ojedinelých prípadoch a takto zabezpečiť, aby návrhy zákonov boli kvalitne pripravené a posúdené.

2. Predkladať návrhy zákonov jednoduché, čitateľné, podľa možnosti stručné.
3. Zabezpečiť jednoznačnosť interpretácie prijatých právnych noriem v praxi štátnych orgánov.
4. Ďalšie znižovanie daňového zaťaženia podnikateľov - fyzických osôb.
5. Znižovanie vysokého odvodového zaťaženia, teda znižovanie celkových nákladov zamestnávateľa na pracovnú silu.
6. Zvyšovanie flexibility nepružného trhu práce, efektívnejšie riešenie problému tzv. čiernej práce.
7. Zvýšenie vymožitelnosti práva urýchlenou úpravou občianskeho súdneho poriadku, vrátane stanovenia doby, do ktorej musí súd v príslušnej veci konať.
8. Energické pokračovanie v boji proti korupcii a reformovanie štátnej správy s cieľom dosiahnuť zodpovedajúce postavenie podnikateľa v spoločnosti.
9. Uskutočniť reformu adresného sociálneho a zdravotného systému.
10. V zákone o účtovníctve zjednodušiť vedenie evidencie najmä u živnostníka, osoby samostatne zárobkovo činné, vrátane väzby na paušálne dane.
11. Zosúladiť výchovno-vzdelávací systém SOU a SOŠ s potrebami MSP.
12. V legislatívnych normách priznať osobám samostatne zárobkovo činným - živnostníkom rovnaké práva ako prislúchajú zamestnancom.

10. Záver

V predloženej publikácii „Stav malého a stredného podnikania 2002“ je uvedený komplexný obraz o jeho vývoji, formách jeho podpory a vývoji podnikateľského prostredia v roku 2002 vrátane existujúcich problémov a návrhov na ich riešenie.

Rok 2002 bol predposledným rokom pred našim vstupom do EÚ, čím sa vo väčšej miere zdôraznila aktuálnosť úloh spojených s prístupovým procesom. Aj v roku 2002 je možné pozorovať určité pokračovanie v postupnom zlepšovaní dynamiky rastu MSP, čo bolo v tomto predvstupovom období veľmi dôležité.

Na trhu práce už druhý rok po sebe rástla zamestnanosť. V priemere za rok 2002 sa počet pracujúcich osôb oproti roku 2001 zvýšil o 0,2 %. K priaznivému obratu v zamestnanosti došlo aj pôdohospodárstve, kde po desaťročnom poklese vzrástla zamestnanosť o 0,7 %. Aj počet nezamestnaných sa v roku 2002 medziročne znížil o 4,2 %, čo je po piatich rokoch prvý pokles tohto ukazovateľa.

Hrubý domáci produkt sa v roku 2002 v porovnaní s rokom 2001 sa zvýšil o 4,4 % (v bežných cenách o 8,5 %). Objem pridanej hodnoty sa medziročne zvýšil o 4,3 %. Z celkového hrubého domáceho produktu vytvoril podľa odhadu súkromný sektor 88,9 %. Kým u malých a stredných podnikov podiel na hrubej produkcii poklesol, u pridanej hodnoty tento podiel naopak u MSP stúpol.

Pokiaľ sa týka počtu MSP, tu dochádza k určitému poklesu v porovnaní s rokom 2001. Tento pokles bol však výsledkom cenzu, ktorý vykonal Štatistický úrad SR v roku 2002, a v rámci ktorého bol spresnený počet jednotlivých kategórií MSP. U fyzických osôb sa celkový počet znížil o 1,6 % pri poklese počtu živnostníkov o 1,8 %. Zvýšil sa ale počet podnikajúcich v slobodných povolaniach o 1,6 % a samostatne hospodáriacich roľníkov o 0,4 %. Pokiaľ sa týka právnických osôb tu sa v medziročnom porovnaní zvýšil celkový počet o 0,4 % pri raste počtu neziskových inštitúcií o 12,3 % a poklese počtu podnikov o 5,3 %, pričom rozhodujúcu časť z celkového počtu ziskových organizácií tvorili malé podniky 95,0 %, z toho mikropodniky s počtom 0 - 9 zamestnancov 81,3 %.

Táto situácia signalizuje, že rastový potenciál hlavne u živnostníkov a malých podnikov sa v súčasnom podnikateľskom prostredí vyčerpal a bez zmeny tohto prostredia nie je možné očakávať ďalší rast v tejto oblasti. Pripravované legislatívne zmeny, ktoré sa budú týkať MSP, je preto potrebné zamerať hlavne na zníženie vysokej administratívnej náročnosti pri zakladaní a prevádzkovaní živnosti, odstránenie diskriminačnej dane z príjmu, ktorá predstavuje priame znevýhodnenie MSP oproti veľkým podnikom a stále vysoké odvodové zaťaženie, ktoré sa vzhľadom na vysokú náročnosť na pracovnú silu a teda aj mzdu, prejavuje okrem daňového zaťaženia aj vo vysokej úrovni odvodov. Riešenie tohto problému je dôležité aj preto, nakoľko u tejto nosnej zložky MSP je najväčší rozdiel medzi SR a krajinami EÚ. Kým u krajín EÚ a EFTA tvoria mikropodniky 93 % všetkých MSP, u nás je to len 81,3 %.

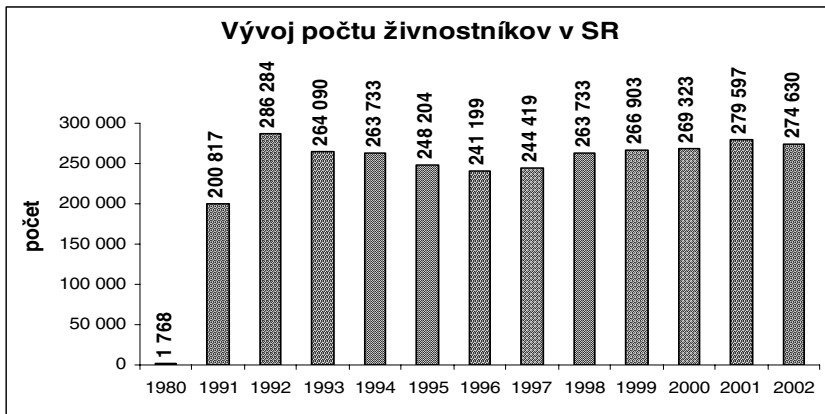
Jeden z dôležitých aspektov pri zlepšovaní podnikateľského prostredia je aj potreba dostatočnej miery participácie zástupcov MSP v počiatočnom procese tvorby

legislatívnych opatrení, čo je tiež príčinou kritizovanej skutočnosti častých legislatívnych zmien, ktoré obzvlášť citlivo vnímajú práve malí podnikatelia, ktorí nedisponujú dostatočným aparátom na ich sledovanie.

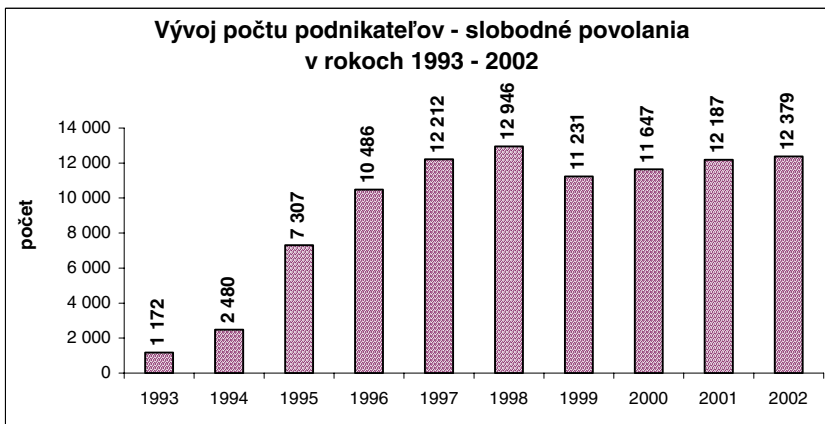
Vzhľadom na uvedené skutočnosti obsahuje predkladaná publikácia aj komplex návrhov na zlepšenie podnikateľského prostredia, ktorých realizácia by prispela k ďalšej dynamizácii rozvoja MSP na Slovensku.

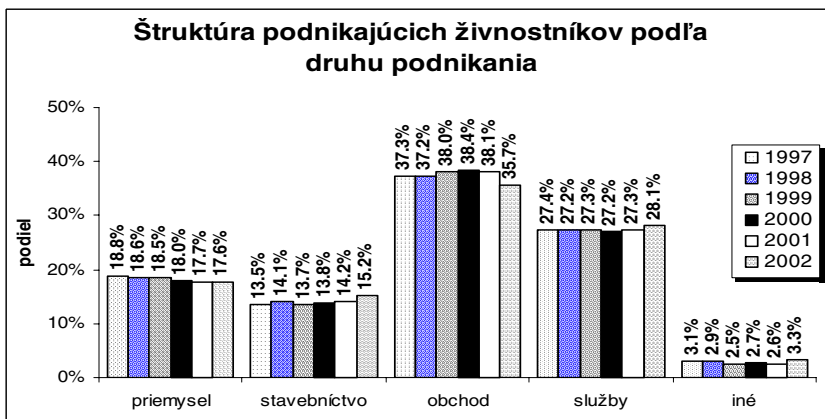
Prílohy

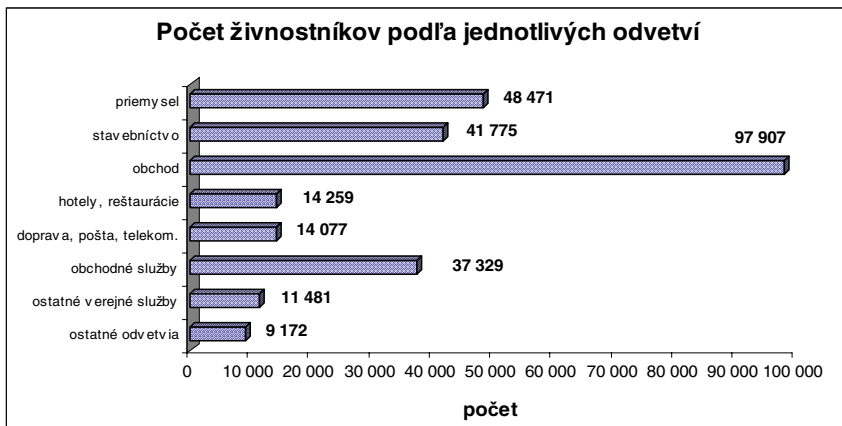
Graf č.1

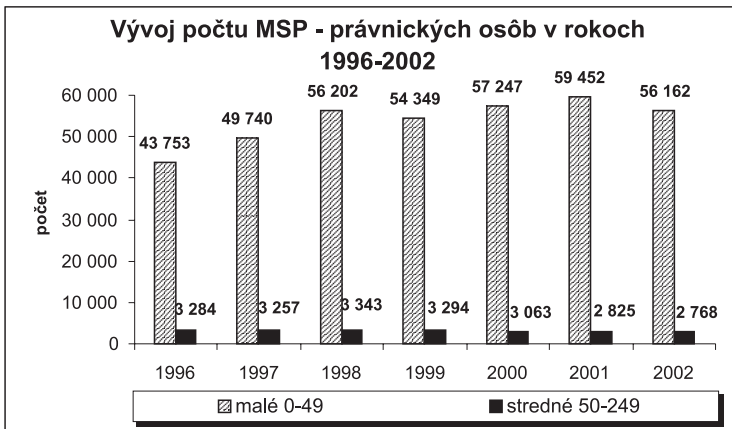
Graf č. 2

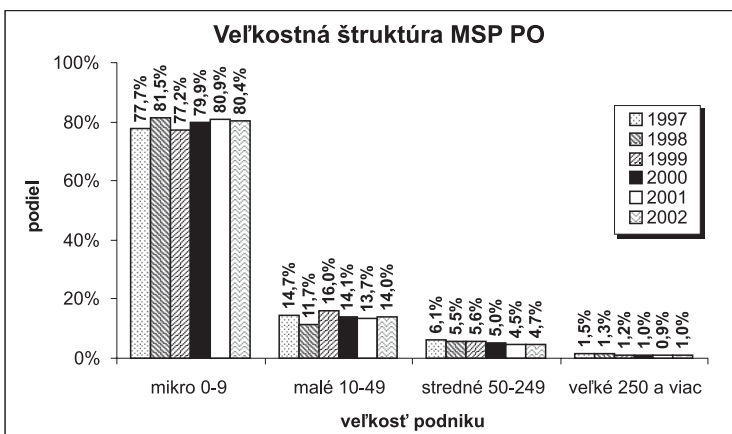
Graf č. 3

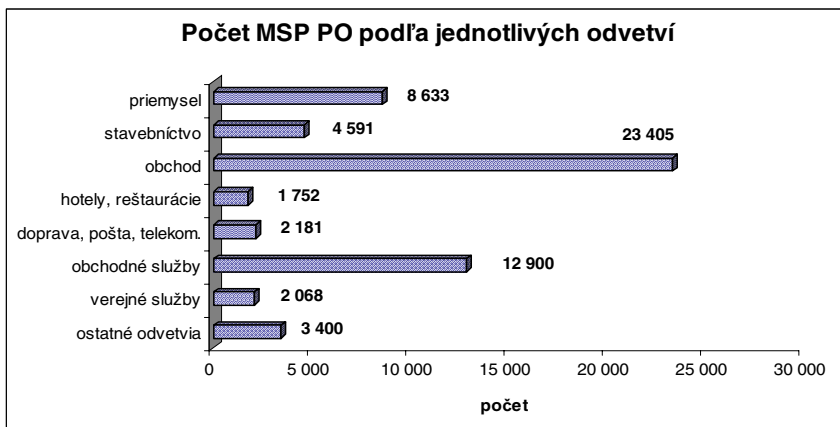
Graf č. 4

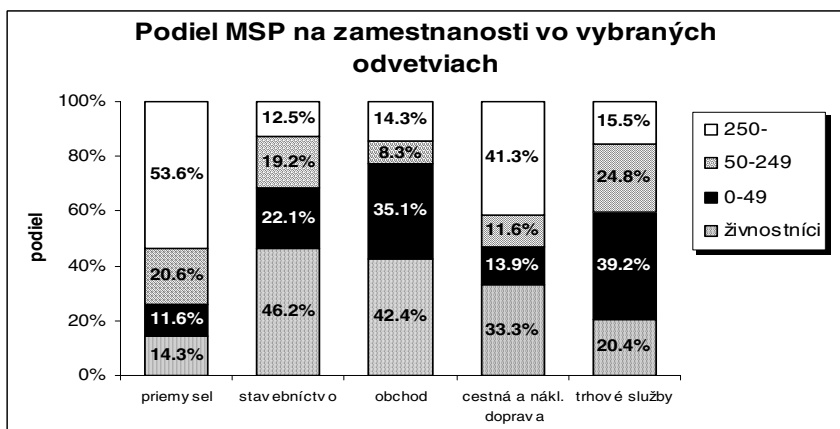
Graf č. 5

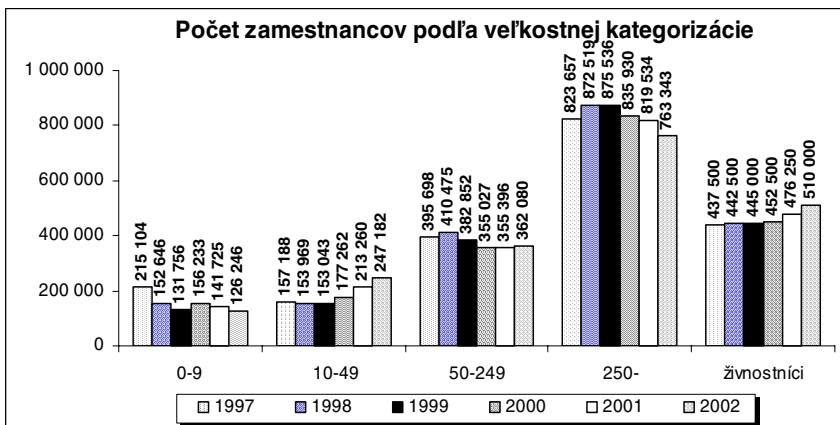
Graf č. 6

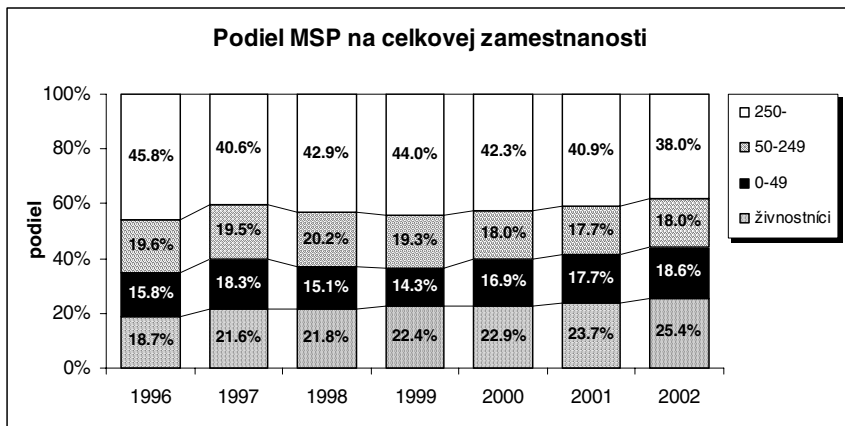
Graf č. 7

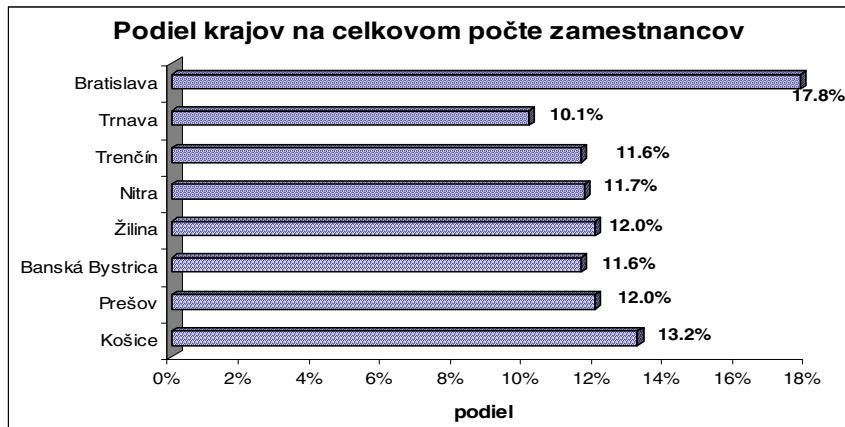
Graf č. 8

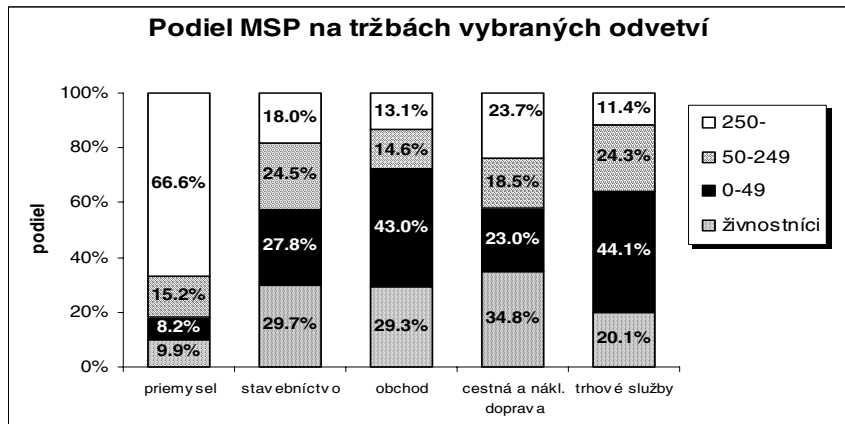
Graf č.9

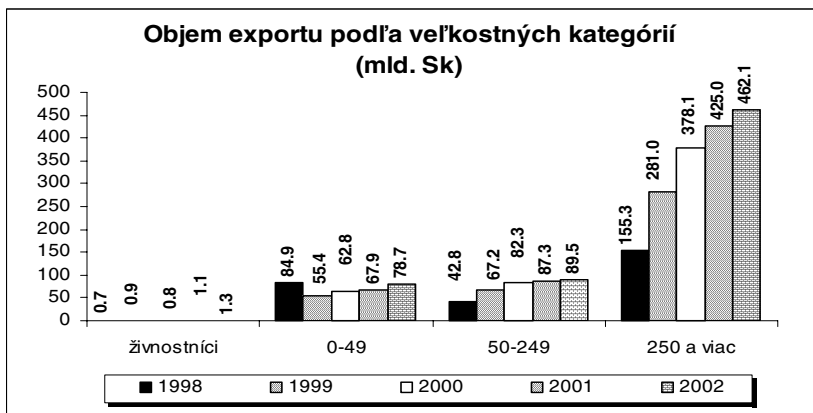
Graf č. 10

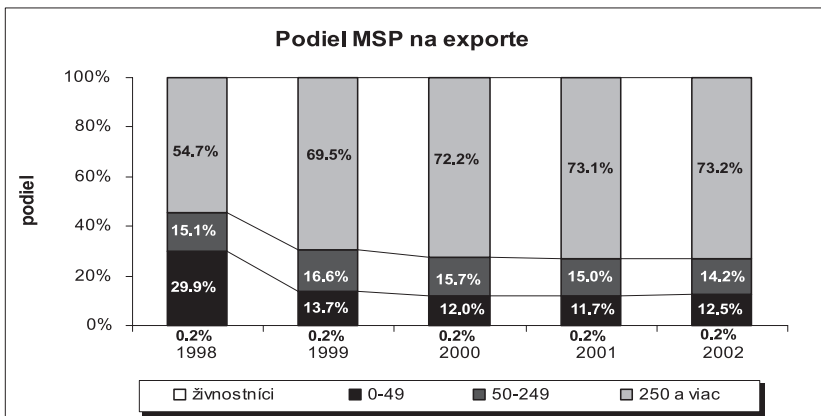
Graf č. 11

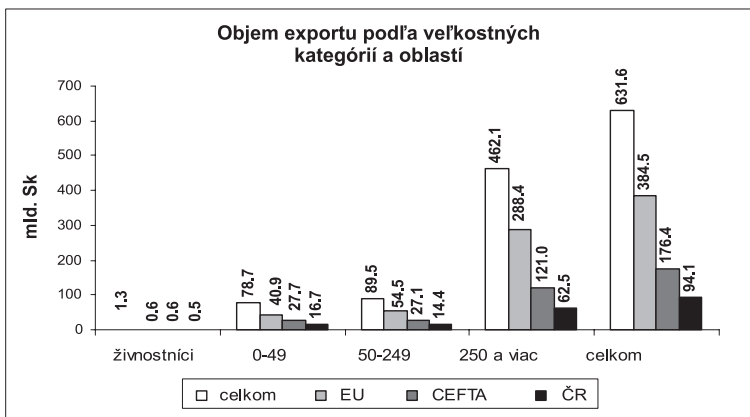
Graf č. 12

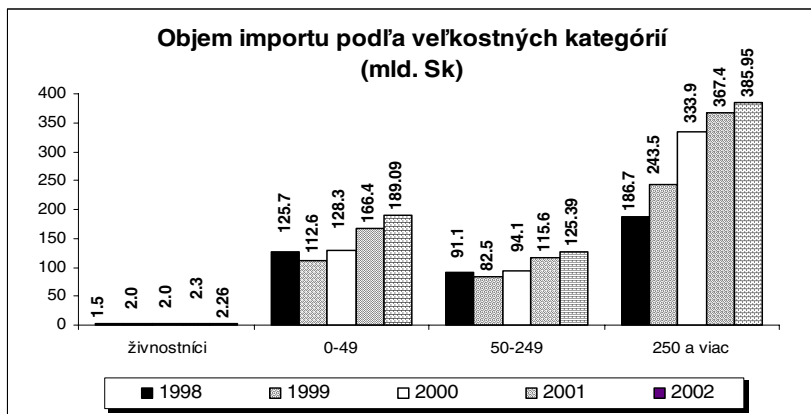
Graf č. 13

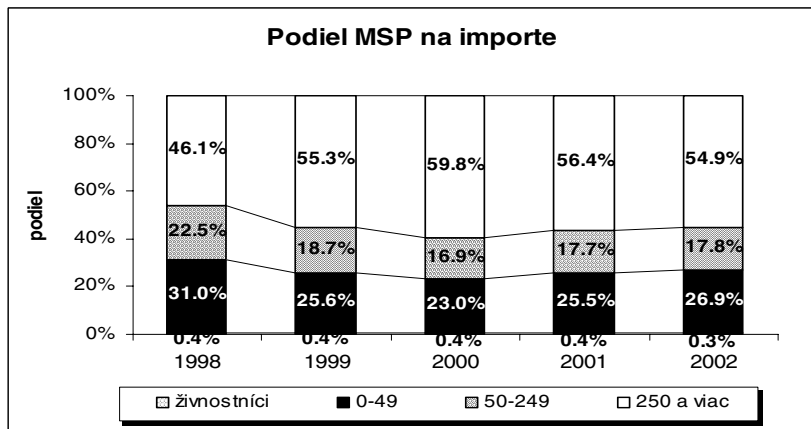
Graf č. 14

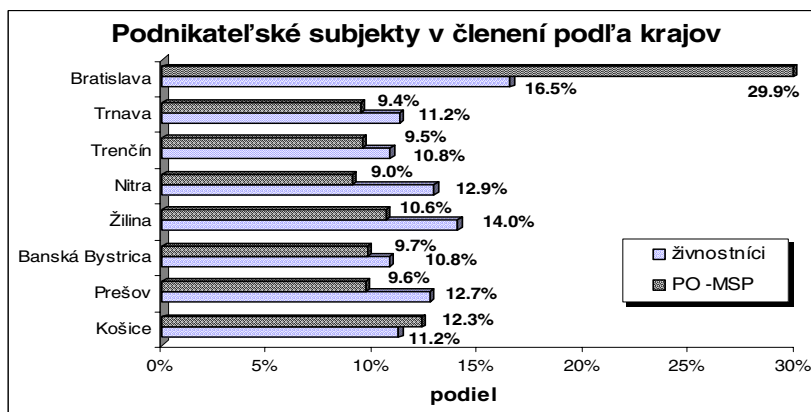
Graf č. 15

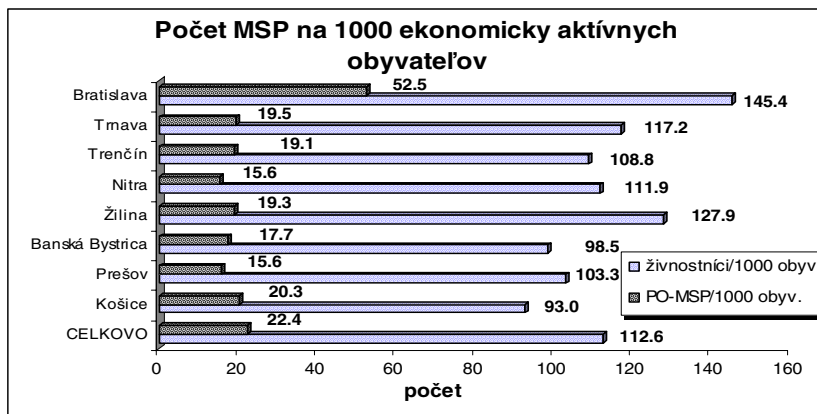
Graf č. 16

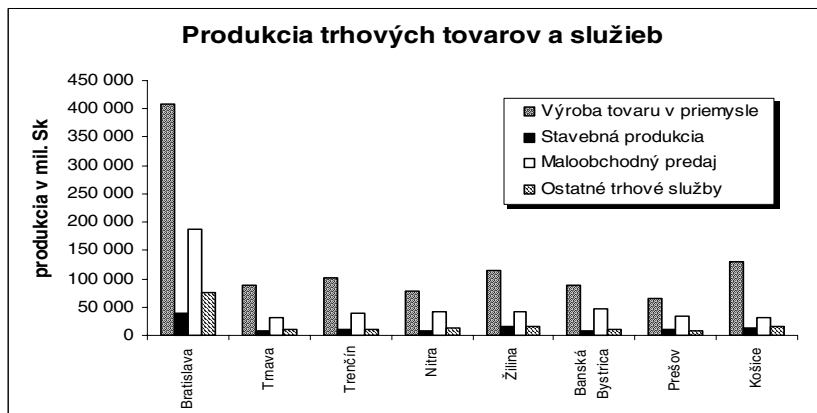
Graf č. 17

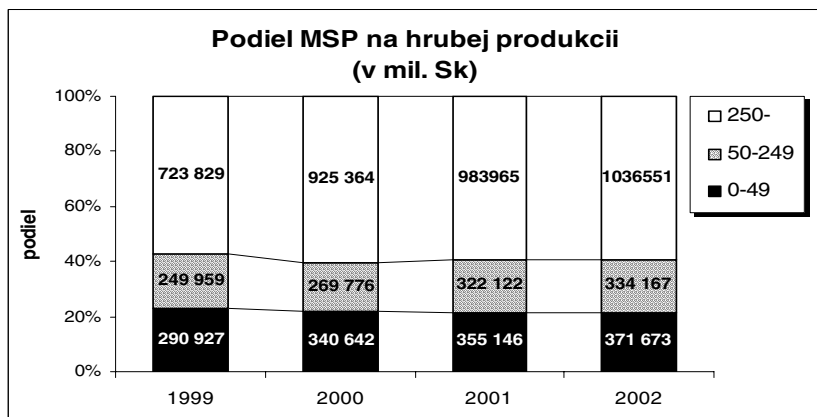
Graf č. 18

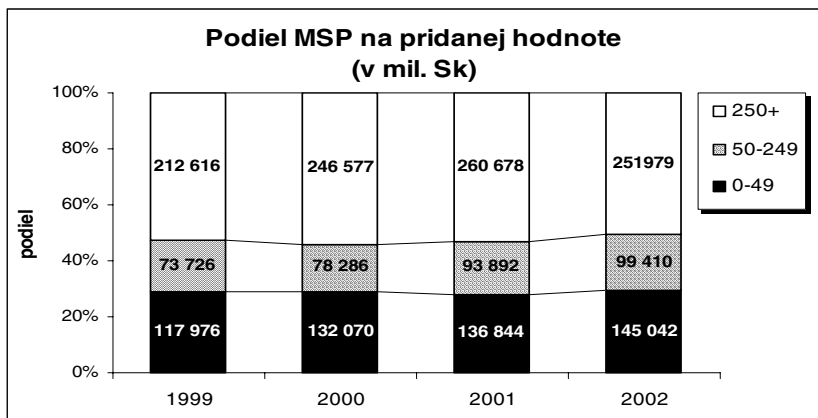
Graf č. 19

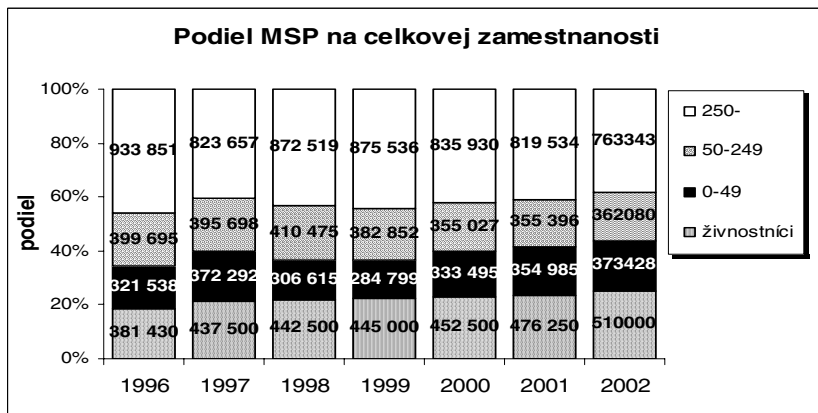
Graf č. 20

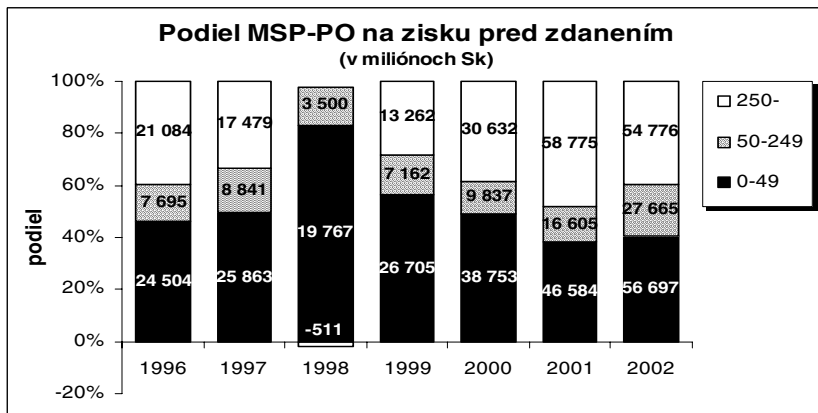
Graf č. 21

Graf č. 22

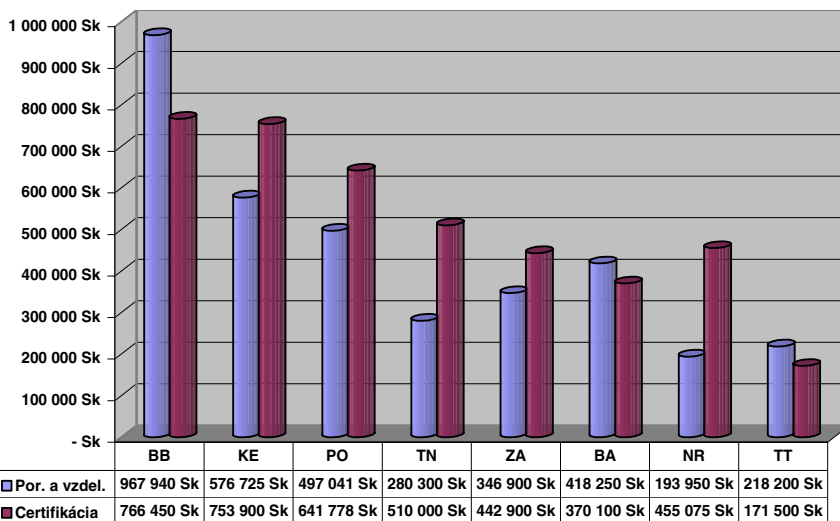

Graf č. 23

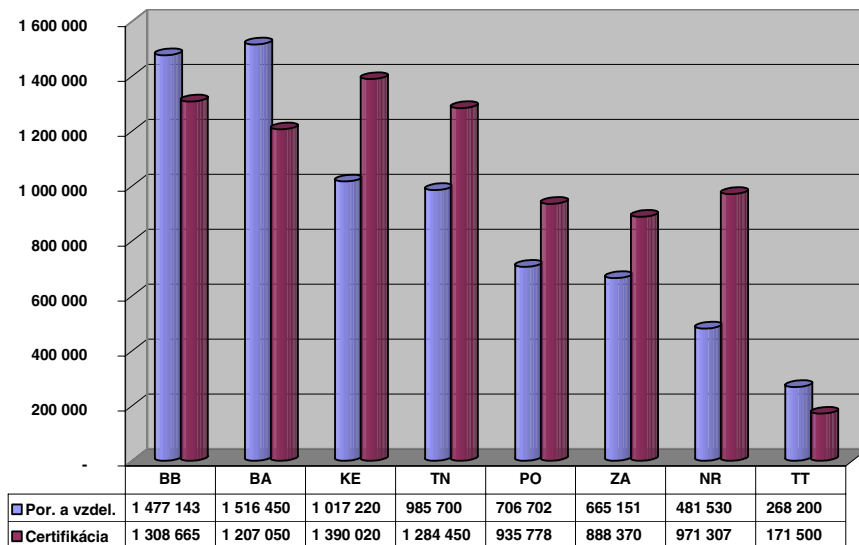
Graf č. 24

Program Kvalia - rok 2002 - počet firiem čerpajúcich prostriedky v roku 2002 podľa krajov (Graf 2)

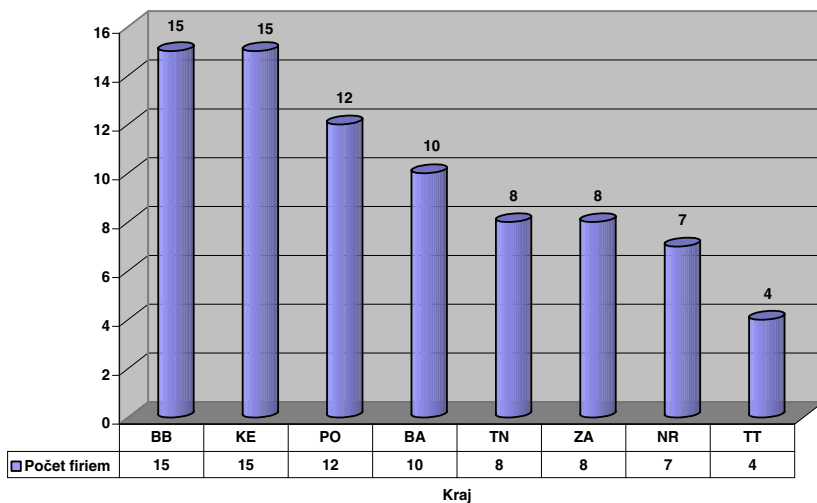
Graf č. 25

Celkový počet firiem s vyplateným grantom v programe Kvalita podľa krajov (Graf 2 kum)

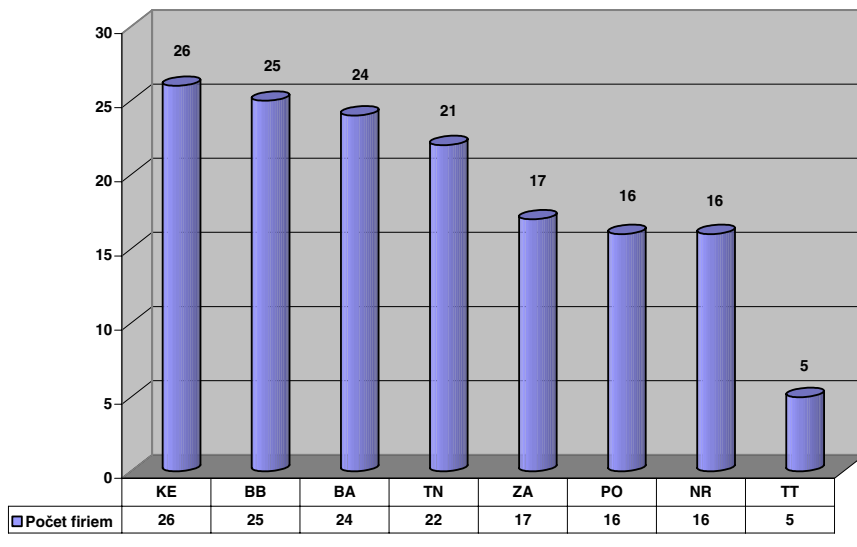
Graf č. 26

Program Kvalita - rok 2002 - prehľad počtu firiem s vyplateným grantom podľa odvetvovej štruktúry (Graf 3)

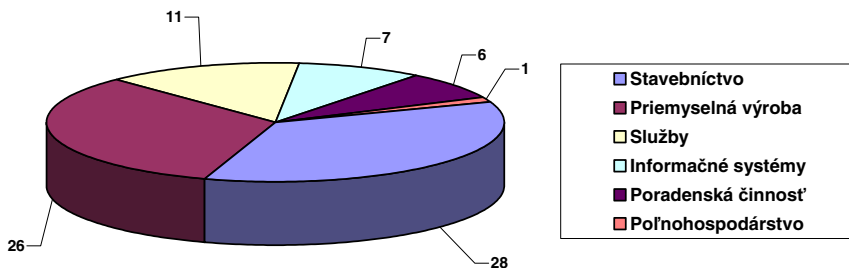
Graf č. 27

Celkový počet firiem s vyplateným grantom v programe Kvalita podľa odvetvovej štruktúry (Graf 3 kum)

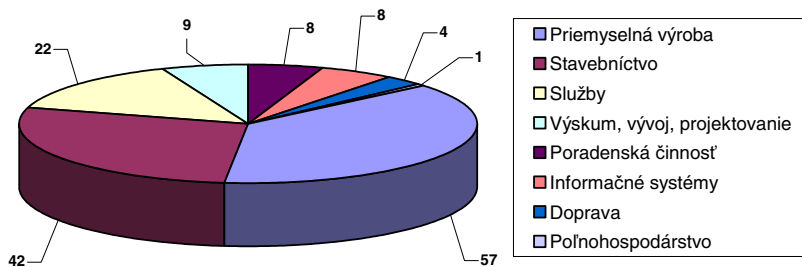
Graf č. 28

Objem fin. prostriedkov alokovaných a vyčerpaných v programe Kvalita podľa štátnych rozpočtov (Graf 4)

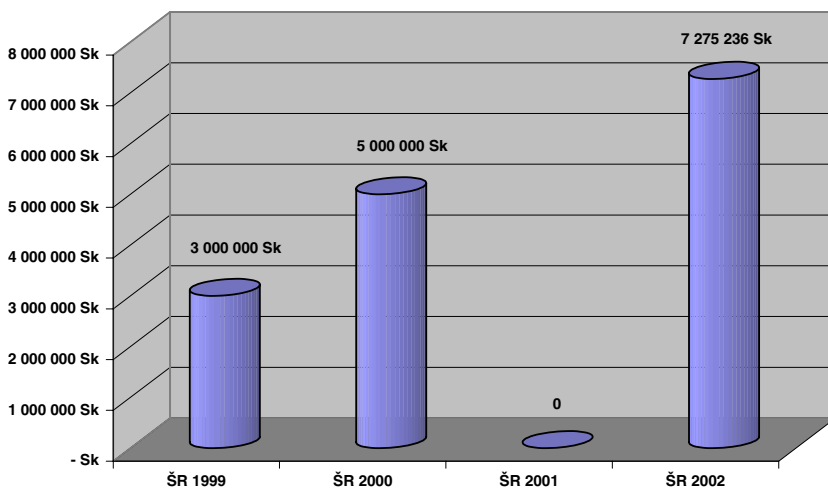
Graf č. 29

Čerpanie finančných prostriedkov v programe Kvalita v jednotlivých rokoch (Graf 5)

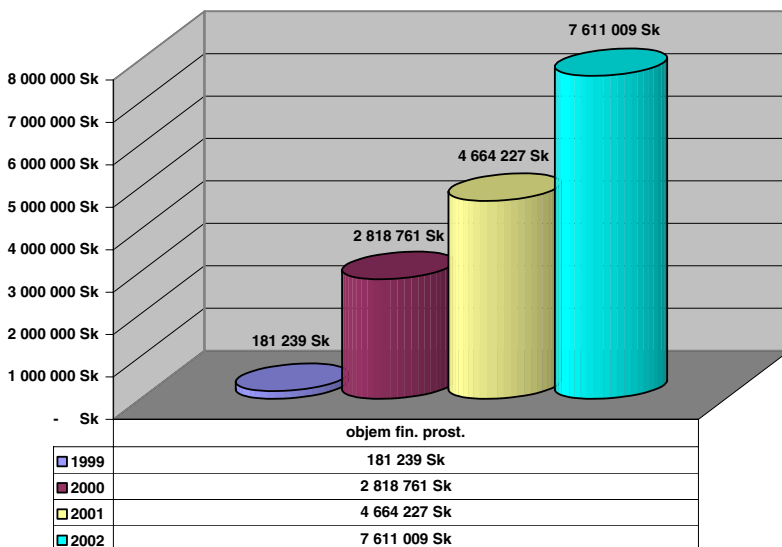
Graf č. 30

Objem fin. prostriedkov alokovaných a vyčerpaných v programe Kvalita podľa štátnych rozpočtov (Graf 4)

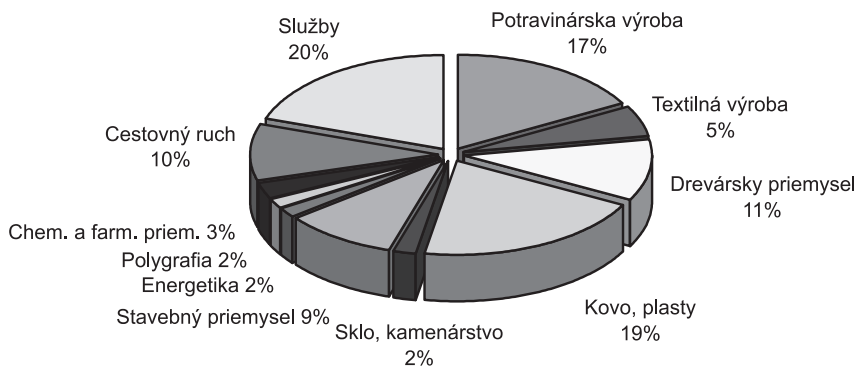
Graf č. 31

Čerpanie finančných prostriedkov v programe Kvalita v jednotlivých rokoch (Graf 5)

Graf č. 32

**Prehľad objemu poskytnutých úverov v PÚP podľa
predmetu podnikania**

Graf č. 33

N Á R O D N Á
A G E N T Ú R A
P R E R O Z V O J
M A L É H O A
S T R E D N Ě H O
P O D N I K A N I A

ISBN 80-88957-27-3